

HOOGH WEL GEBOREN HEER EN NEEF

Brieven van de patriot
Adolf Warner van Pallandt tot Zuthem
1782 - 1787

M.L. Hansen (ed.)

HOOGH WEL GEBOREN HEER EN NEEF

Brieven van de patriot
Adolf Warner van Pallandt tot Zuthem
1782 - 1787

© Uitgegeven door STRENG, Epe 1998

Alle rechten voorbehouden. Niets aan deze uitgave mag op enige manier verveelvoudigd of openbaar gemaakt worden, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

Inleiding	7
Brieven	9
Familie-overzicht	44
Literatuur	46
Index	48

Inleiding

Op de havezate Zuthem woonden Elbert Anthonij van Pallandt (1695-1759) en zijn vrouw Johanna Christina van Dedem (circa 1695-1740). Het landgoed Zuthem lag in de gelijknamige buurschap in het schoutambt Zwolle aan de oude heirweg naar Deventer en grensde aan het dorp Windesheim. Het deftige herenhuis werd sinds 1682 bewoond door Van Pallandts. Het gezin van Elbert Anthonij en Johanna Christina telde vijf zonen en vijf dochters waarvan Adolf Warner het derde kind en de oudste zoon was. Slechts vier van de tien kinderen bereikten de volwassen leeftijd. Op 17 maart 1752 werd Adolf Warner van Pallandt (1727-1803) naast zijn vader verschreven in de ridderschap van Overijssel vanwege Zuthem en twee jaar later trouwde hij met de Amsterdamse Adelgonda Rogge, een niet onbemiddelde burgerjuffrouw. De verbintenis werd door zijn familie als een *mésaillance* beschouwd. Adelgonda overleed in 1766, het huwelijk bleef kinderloos.¹ In 1764 was Van Pallandt lid van een Zwols leesgezelschap geworden.² Hij hield van boeken. In het comptoir op Zuthem stonden vier goed gevulde boekenkasten en hij liet zich met zijn bibliotheek op de achtergrond afbeelden.³

Sinds 1763 drost van IJsselmuiden, stond hij pal voor de belangen van de ridderschap. De onrechtmatigheden van de drostendiensten, door Joan Derk van der Capellen tot de Pol (1741-1784) in 1778 aangetoond, brachten bij Van Pallandt een ommekeer teweeg. Tijdens de stemming of Joan Derk van der Capellen de toegang tot de ridderschap ontzegd moest worden stemde hij nog voor, maar kort daarna koos hij voor de patriotse kant.⁴ Meer nog, zij werden vrienden en het was in het Zwolse huis van Van Pallandt in de Bloemendalstraat waar Van der Capellen tot de Pol op 6 juni 1784 overleed.⁵

Na het overlijden van Van der Capellen tot de Pol werd zijn achterneef Robert Jasper van der Capellen van de Marsch (1743-1814) een van de meest actieve patriottenleiders van de Verenigde Republiek. Robert Jasper was een zoon van Frederik Robert Evert van der Capellen van Boedelhof, Dam en Marlhusen en Anna Margaretha van Lynden d'Aspremont. Hij was in 1769 getrouwd met de rijke Utrechtse erfdochter Sara Jacoba van der Velde (1745-1823), nadat hij zijn rivaal, de Olauwigistische Van Heeckeren van Brantsenburg had verslagen. Deze had tevergeefs geprobeerd het huwelijk tussen Robert Jasper en Sara met hulp van het stadhoudelijk hof te verijdelen.⁶

Van Pallandt maakte deel uit van een netwerk van informanten waarmee zijn neef Robert Jasper van der Capellen van de Marsch (1743-1814) - een zus van Robert Jasper van der Capellen was getrouwd met een neef van Adolf Warner van Pallandt - zich omringde en waarbinnen nieuws en geruchten circuleerden. Het contact tussen van Pallandt en zijn neef Van der Capellen was meestal schriftelijk. Zij troffen elkaar op belangrijke patriotse bijeenkomsten. Waarschijnlijk was Van Pallandt aanwezig op de vergadering van 1 augustus 1785 te Amsterdam. Tijdens deze geneime bijeenkomst, voorgezeten door Robert Jasper van der Capellen, spraken 60 personen uit het hele land over nationale samenwerking en stelden de Acte van verbintenis op. Behalve vergaderd werd er ook gefeest en gegeten. De herdenking van de slag bij de Doggersbank werd door de patriotten op 5 augustus 1787 feestelijk gevierd met een maaltijd in het logement 'De Zwaan' op de Nieuwendijk te Amsterdam, het vaste adres van de patriotten. Aan tafel zaten onder anderen van Pallandt tot Zuthem, Van der Capellen van de Marsch, zijn broer Van der Capellen van Rijsselt, hun neef Van Haersolte tot de Doorn en Van Lynden tot Oldenaijer, mogelijk een oom of neef van van der Capellen.⁷

De toon van Van Pallandt aan zijn jongere neef is openhartig, waarderend en waarschuwend, als hij het nodig vond leverde hij bescheiden kritiek. De besproken onderwerpen betreffen meestal de patriotse zaak, maar ook kwaaltjes worden met enige humor vermeld. De brieven van Van Pallandt belichten vooral de menselijke kant van de patriotse strijd: de onzekerheid, de financiële offers, het gevaar. Om de persoonlijke veiligheid te verhogen - het risico dat de correspondentie in verkeerde handen terecht kwam was groot - ondertekende Van Pallandt met 'TT' [totus tuus - geheel de Uwe -] of met 'U bekennt' of ondertekende in het geheel niet. De ene tegenslag na de andere volgde. De plundering door de orangistische troepen in Hattem in 1786 emotioneerden Van Pallandt zeer. De vernielzucht in Zutphen was angstaanjagend. De overwinning van de pruisen in Woerden waar Robert Jasper van der Capellen het bevel voerde was het voorlopige einde van de patriotse droom. De laatste raad van Van Pallandt aan Van der Capellen van de Marsch luidde: 'denk aan u leven'. Robert Jasper van der Capellen vluchtte naar Parijs en werd in de Verenigde Republiek als enige ter dood veroordeeld. Ook Van Pallandt vluchtte naar Parijs.⁹ Hij werd in 1788 als gevolg van de Resolutie van Gedeputeerden als drost van IJsselmuiden afgezet.

Na de omwenteling in 1795 werd het vonnis van Van der Capellen van de Marsch nieting verklaard, hij kreeg zelfs een jaargeld toegekend. Het duurde enige jaren voordat hij terugkeerde, een politieke rol heeft hij niet meer vervuld. Van Pallandt werd in 1795 benoemd tot drost van Salland, welk ambt hij tot zijn dood bekleedde. Hij overleed op Zuthem. Hij was de laatste Van Pallandt tot Zuthem. Zijn overlijden werd door zijn broer Gijsbert Jan van Pallandt tot Glinthuis aan het Departementaal Bestuur bekend gemaakt. Hij werd bijgezet in de Bethlehemse kerk te Zwolle waar ook de vorige eigenaars en bewoners van Zuthem lagen. Het goed vererfde op zijn achterneef Anthonij Coenraad Willem van Haersolte tot de Doorn.¹⁰

De spelling en grammatica van Van Pallandt is op een paar uitzonderingen na ongewijzigd weergegeven; alleen daar waar de schrijver een woord afkortte met behulp van een dubbele punt is het woord [tussen vierkante haken] volledig gespeld. Bij samenvoeging van twee woorden liet Van Pallandt letters weg zonder een verbindingsteken toe te voegen. Voor de duidelijkheid is een apostrof toegevoegd.

De brieven van Adolf Warner van Pallandt tot Zuthem aan Robert Jasper van der Capellen van de Marsch bevinden zich in het Rijks Archief Gelderland in het Familie-archief Van der Capellen, inventaris nummer 537. De brieven dateren van 1782 tot na de Pruisische inval in september 1787.

1. Gevers en Mensema, *De havezaten in Salland*, 490-498.

2. GAZ AAZ01 4061 fol.272.

3. Schneider, *Gemelioneert*, 46.

4. Streng, 'Le métier du noble', verwacht in 1998.

5. Van Dijk, *De wekker van de Nederlandse natie*, 18.

6. Singelenberg, *De rol van Robert Jasper van der Capellen*, niet gepubliceerd.

7. Weststrate, *Gelderland in den patriotentijd*, 180, 307; Wertheim, *Democratische bewegingen*, 135.

8. Grijzenhout, *Feesten voor het Vaderland*, 41.

9. Rosendaal, 'La liberté est une garce!', *Remous Révolutionnaires*, 62.

10. Gevers en Mensema, *De havezaten in Salland*, 498.

1. Brief van 11 oktober 1782

Hoogh Wel Geboren Heer En Neef

Mijn tijding uit Holland is, dat de commissie van Holland door zijn Ho[ogheid]¹ vrindelijk ontvangen was, en ten antwoord had gegeven; dat [hij] Admiraal van de Unie was, en van zijn verrigtinge aan h[unne] Ho[og] Mo[genden] verslag zoude doen²

dit is geschiedt, den inhoud daarvan is tot dus verre nog onbekend; een ieder zal daar naar zeer verlangen, zo ik er wat van bekome, zal het UHWG toezenden, ik verzoeken zults ook van UHWG kant. Dat het getal van oorlogschepen door Vrankrijk gevraagd, zo veel zwaarigheden ontmoet, mogelijk geen plaats zal hebben, schoon eenige provi[nti]ën daaromtrent reets gunstig geadviseert hebben, schijnt mij toe dat ongenoegen geeft, het maakt mij bekommert, zo die vloot niet uitloopt zults ongenoegen aan U zal geven, vergeefs is de hoop geweest, daar Neerlandts volk gedurende de loop van dit jaar zig mede geveit heeft dat haar commercie zoude beschermt, en den vijand afbreuk gedaan worden, het tegendeel is gebeurt, de commercie heeft schade geleden, en den vijand is geen afbreuk gedaan, door dit gedrag is ons aanzien vermindert, en de republicq is tot d'uiteerste laagte vervallen.

De brief van de Staten van Zeland denk ik dat op onze lantdag ook zal voorgebragt worden, Holland haar resolutie is in veele opsigten conform de propositie van Leiden, indien de gegevene opening niet al te volumineus is, is het waarschijnlijk dat gedurende de lantdag ook nog zal overkomen, indien men middelen om het gebouw van staat t'onderschragen haar totale ondergang voor te komen en zo mogelijk herstellen, kan uitdenken zoud het onverantwoordelijk zijn, die niet in het werk te stellen, het manqueert mij niet aan moedt, en alle voordelen wil ik geeren opofferen, het zal mij aangenaam zijn, indien UHWG mij daaromtrent wilde voorligten. De Clausule agter het Reglement van regering van Gelderland is mij bekend, over dat point ben [ik] met UHWG volkomen van het zelvde gevoelen, een der couranten heeft al gewag gemaakt, dat er propositie zoude geschieden om het in te trekken. Men debiteert hier dat Veluwe onder belofte van secretesse vergadert was geweest, daar lekt niets van uit; men zoude denken dat d'andere quartieren ook vergadert zouden zijn geweest, het maakt nieuwsgierigen, en UHWG kan mij daaronder rekenen. De gepresenteerde requesten over de Heer van de Pol³ zijn readmissie zijn UHWG bekend, gisteren is mij geschreven dat Raadt en Meente daarover morgen te Deventer vergaderen zullen; zo [ik] daaromtrent hore zal [ik] het mededelen, als mede dat betrekkelijk ter Staats vergadering gebeurt, ik verlange een einde van die zaak te zien, ik zal het mijne er toe toebrengen.

[2] Ik bevele mij in UHWG veel geagte vrindtschap en heb de eer mij met alle hoogagting te ondertekenen

Hoogh Wel Geboren Heer En Neev

Zuitheim d'11 Oct 1782.

UHWG onderdanige
en gehoorzame dienaar
AWBD Pallandt

Aantekeningen:
enkel, kant 1 en 2 beschreven.

1. Willem V (1748-1806). Hij wordt vermeld als Hoogheid, Zijne Hoogheid, Prins

Generaal en als Stadhouder.

2. Op 3 oktober 1782 vond in Den Haag een veel opzien verwekkende bezending van de Staten van Holland aan de stadhouder plaats. Zij vroegen om opheldering; hoe de prins dacht het Engelse machtsvertoon op zee te beteugelen. De Staatse vloot lag nog steeds in de haven te wachten op het bevel uit te varen. Willem V verwees de heren naar de verantwoording, welke hij op het punt stond bij de Staten-Generaal in te dienen (Geyl, *De Patriottenbeweging*, 63).
3. Joan Derk van der Capellen tot de Pol (1741-1784). Beroemd patriot, het gerucht makende pamflet 'Aan het volk van Nederland' zou hij geschreven hebben. In 1778 werd hij naar aanleiding van zijn poging de drostendiensten af te schaffen, uit de vergadering van Ridderschap en Steden gewezen. De genoemde requesten betroffen de jarenlange strijd over readmissie. Op 1 november 1782 werd hij weer in de vergadering toegelaten (Van Dijk, *De wekker van de Nederlandse natie*, 110).

2. Brief van 13 juni 1784

Hoogh Wel Geboren Heer

Door deze ingeslotene zal UHWG zien, dat hetgeen UHWG wenste, dat verrigt wierd, verrigt is, twijfele niet of UHWG zal de gemaakte schikking goedkeuren.

Omtrent Betje¹, ben ik het met UHWG volkomen eens, het zoude veel gerustheijdt geven, indien, zo ras de treurige gebeurtenis² het toeliet, uitgetrouwt was, doet veel betuigingen op het allernadrukkelijkste, dat voor hetgeen men vreest, nimmer zal doen, ik hoop dat die herhaalde betuigingen oprecht zullen zijn, daar is niet zonder reden vrees voor, dat van d'andere kant alles beproeft, en niets om [= on] beproeft gelaten zal worden, waardoor gevaar kan lopen van weggeslingert te worden, daar passeert niets het geen ter vereeuwinge van de nagedagtenis van den overleden[e] wordt in 't werk gestelt, of ik verhaal het in haar tegenwoordighijdt, en trekke dat geen cruit, hetgeen tot een les kan dienen. Het aanzoek UHWG bekend, is per missive geschiet, dog Betje heeft de brief nog niet.

Mevrou³, schoon zwak, is zelve werkzaam, en geeft bewijzen, dat de verrigtingen van den overledenen haare goedkeuringe hebben, wanneer onlangs twe officieren van het genootschap haar verzogten te spreken excuseerde [zij] zig, en verzogt mij de propositie aan te horen, ik voldeet aan het verzoek, en de propositie bestond dat [zij] wilde toestaan, dat [men] op de dag van d'exercitie een teken van rouw om den arm mogten dragen, die begeerte was algemeen, en kost niet gekeert worden, dus toegestaan, hetgeen [ik] aan de commanderende officier de Heer van der Wijk⁴ burgemeester uit haar HWG naam gecommuniceert heb, nog kreeg ik last, om erbij te voegen, dat haar levens lang voornemens was aan het genootschap de jaarlijkse contributie te doen waar op den overledenen gestelt was, het geen wenste, dat men zoude willen accepteren, van beide die punten heb ik mij geacquieert, en dit laaste zonder inductie van imant gedaan, heeft niet alleen mijn goedkeuring, maar was mij bijzonder aangenaam.

[2] Omtrent alles, waar omtrent beschikkinge en zorg voor moet gedragen worden, is Mevrouw zelve werkzaam, en prevenieert ons, kan haar HWG dus niet genoeg roemen.

Vrind L[indenhof]⁵ schrijft UHWG, ik moet tot die brief mij gedragen, voele mij zwak door alle d'aandoeninge ten eenemaal af, en buiten staat om het overige van UHWG brief te beantwoorden, verschoont mij, van al hetgeen hier gebeurt zal ik

UHWG kennis geven.

Mevrou heeft van de nagt wat meer gehoest, buiten dat redelijk wel; tot voorkominge zal van dezer voormiddag een lichte aderlating gedaan worden, verzekert UHWG van haar hoogagting[.] Ik heb de eer mij met alle hoogagting te ondertekenen

Zwol d'13 Juni 1784.

Hoogh Wel Geboren Heer

UHWG ootmoedige en gehoorzame dienaar
U bekennt.

Aantekeningen:

enkel, kant 1 en 2 beschreven.

1. Anna Elisabeth van der Capellen (1767-1839). Enig kind van Joan Derk van der Capellen tot de Pol. Zij trouwde op 11 januari 1785 met Rudolf Christiaan van Rechteren tot Westerveld (1749-1812) (Mensema, *Inventaris Almelo*, lxii).
2. Joan Derk van der Capellen overleed op 6 juni 1784 in het huis van Adolf Warner van Pallandt tot Zuthem, in de Bloemendalstraat te Zwolle (Van Dijk, *De wekker van de Nederlandse natie*, 18).
3. Hillegonda Anna Bentinck (1738-1785). Echtgenote van Joan Derk van der Capellen tot de Pol (Mensema, *Inventaris Almelo*, lxii).
4. Johan Derk van der Wyck (1740-1796). Advocaat, van 1784 tot 1788 magistraat te Zwolle. Patriot, hij ondertekende de Acte van Verbintenis, opgesteld te Amsterdam in augustus 1785. Hij was van mening dat de magistraat direct door de burgers gekozen moest worden en niet door de gemeente (Streng, *'Stemme in Staat'*, 414, 416, 561).
5. Philippus Lindenhof (1738-1797). Factoor en postmeester te Zwolle, secretaris van de Oeconomische Tak, vanaf 1758 tot 1787 meentelid van Zwolle voor de Sassenstraat. Gematigd patriot, hij was geen voorstander van geweld. Een vriend van Joan Derk van der Capellen, na diens dood correspondeerde hij met Robert Jasper van der Capellen (Streng, *'Stemme in Staat'*, 297, 316, 400, 498, 561; Niemeijer, 'Een klein nest vol vrijheids-schreeuwers', *Herman Willem Daendels*, 64).

3. Brief van 9 oktober 1785

Hoogh Wel Geboren Heer

Tot algemeen belang, en reussite van de goede zaak is nodig alle buitengewone bewegingen en duidelijkheden te plegen d'uitvoering daar van tegen te gaan, werkzaam zijn en blijven ter bereijking van het doelwit voorgesteldt met een moderatie en bedaarhijdt, die van d'andere kant tot geweldigheden doen besluiten, en dus wat er ook gebeurt d'aanvoerders van geweldenaren niet ons, maar haar gecontrebrieert moet worden, eigen belang over haar gebiedende, voelen die nekken wel een juk van slavernie? is mijn vraag, vermoede dat ons in de hant zullen werken; houde nog moet, bij een eens genomen besluit wel overdagt, moet men blijven volharden, gebeurt, wat er ook mag, den scherpe publicatie, waar van UHWG gewaagt, zal wel publicq worden, en zal ook wel g'anatomiseert worden, bedanke

voor de gegevene communicatie; beklaag UHWG, moet UHWG tot geduld en standvastigheid aan manen maar tegelijk te raden, zig niet al te zeer exponeren, en het komt mij voor, dat in Gel[erland] niets te doen is, en het daar, wanneer het anders wel gaat, van zelve moet volgen, dit is het gevoelen van de goede vrienden te Zwol, onder verbetering moet ik UHWG in bedenking geven, of het nu niet de tijd was, na den uitslag van deze vergadering zig t'adresseren aan de bontgenoten, de zaak en tot dat punct gebracht zijnde valt mij in het schrijven in gedachten, heb gisteren eenige uren in de stad geweest, goede vrienden niet aan gedacht om dat voor te dragen, dus [zijn] het alleen mijn gedachten, die ter overweging zo ze het waardig zijn, submitere, voor mij denke dat er imandt zal moeten zijn, die in dezen mediateur zij, en wat is dan natuurlijker als dat de zulke, zig daar mede bemoeijen, wiens belang het is haar bontgenoten van het juk van een slaavs reglement van Vergeving t'ontheffen, moet men niet van Hol[land] genegendheid daaromtrent op hopen, dewijl die ondervindt, hoe wijnig de landprovi[nti]en uit dien hoofde van afhankelijkheid zig durven expliceren, schreeft de schrijver verkeerde denkebeelden, en is het nog geen tijd, weest verzekert dat hetgeen schrijft uit een opregt hart en welmenenthijd voorkomt, voor zoverre het mij is voorgekomen, is daartoe genegenthijd. Indien d'indispositie van R[ou]S[e]¹, die zedert eenige dagen uit S Hage geretourneert is, het niet verhindert, zal heden bij de magistraat over het request door de burgers gepresenteert, gedelibereert worden, van den uitslag kan ik niets zeggen, eenigen hebben goede moedt, anderen niet, voor mij denk, dat het commissieaal zal gemaakt worden aan eenige heren, het schijnt mij toe dat het de burgerie niet aangenaam zal zijn, dat het op de lange baan komt, te Steenwijk is het niet goet, daar zal moeten in voorzien worden, tegens d'ordinaris vergadering der Staten in deze maandt zullen klagten ingebracht worden tegens de regering. De kleine Steden en Sallant en Twenthe hebben tot Ommen vergadert geweest zullen haar bezwaren inbrengen, waarvan hore dat kennisse hebben gegeven aan de grote steden, wat vorders op die vergadering besloten is, draagt niemand onser kennis van, het is ook niet wel mogelijk tijding van te hebben. Campen schijnt mij toe het verste gevordert te zijn. Niets UHWG attentie waardig mij herinnerende, zal ik hetgeen ten Landsdage op dinsdag gebeurt UHWG communiceren, en mij inmiddels ondertekenen met alle hoogagting

Z[wolle] d'9 Oct 1785

T T

Aantekeningen:

enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

1. Lucas Gijsbert Rouse (1729-1797). Advocaat, van 1753 tot 1794 - met een korte onderbreking in 1787 - magistraat te Zwolle en vrijwel onafgebroken afgevaardigde in de Staten-Generaal, luitenant-stadhouder voor Willem V. Orangist uit beginsel, hij was van mening dat de patriotten dwaalden (Streng, *Stemme in Staat*, 110, 120, 130, 207, 207, 201; Gadneis, *De uren als dienaren*, 244-247).

4. Brief van 15 oktober 1785

Hoogh Wel Geboren Heer!

Het volgende betrekkelijk Zwol is mij gecommuniceert, dat laatleden zondag bij de magistraat alhier tot onderzoek van het burger Request wegens de vernietiging van

het Regerings Reglement gecommiteerd de Heren Theussink¹[,] Ravestein²[,] Gelderman³ en Sandberg⁴, waar van de eerste en derde puik goed zijn, de tweede denkt ook wel, dog is altijd overhoopt met zwarigheden en consideratien, en wil dikwijls de tegenstrijdigste belangen zamen paaren, de vierde schoon tot de tegenpartij behorende, is een van onze schranderste bollen, niet violent, veel men⁵ onverschillig omtrent de goede of kwade gedagten van het volk, en daarom zig veelal met een stroom, die hij niet kan tegen houden of leiden, zig laten afglijden. Over het geheel is dus de commissie nogal wel uitgevallen, vooral daar er Theussink aan het hoofd is. Volgens lopende gerugten zouden er van de 13 presente Leden, zijnde Rouse wegens indispositie absent geweest, niet meer als drie, tegen de commissie geweest zijn. Onder d'overige tien was wel verschil van sentimenten, dog egter kwamen zij alle daar in overeen, vrijdag eerstkomende staat de eerste conferentie gehouden te worden. Dingsdag hebben de Staten extraordinaer vergadert geweest en geresolveerd te consenteren tot de ratificatie van de geslotene vredes preliminairen met zijn keijzerlijke Majesteit⁶, dog dat ter Generaliteit worde geins[is]teert, dat bij het definitive vredestractaat, zodanige pointen van de preliminairen, welke aan eenige verschillende interpretatien mogten onderhevig zijn, en inzonderhijd dat, welke de Souverainiteit op de Schelde van Schatting na zee betreft, nader mogen worden gee[x]clusisseerd⁷ en van alle twijffelagtighjd ontheven, omtrent de vordere handelingen Gecomm[itteerden] ter Generaliteit gelast conform Holland zig te gedragen: Heb de eer mij met alle hoogagting te ondertekenen

Zwol d'15 Oct 1785

T T

Aantekeningen:

enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

- 1 . David Thomassen à Thuessink (1734-1817). Advocaat, voorzitter van de Oeconomische Tak, van 1766 tot 1787 magistraat te Zwolle. Gematigd patriot. Hij lijkt uit deze groep de belangrijkste figuur te zijn geweest. Hij ondertekende de Acte van Verbintenis, opgesteld te Amsterdam in augustus 1785 (Streng, *'Stemme in Staat'*, 186, 255, 399, 403, 561).
- 2 . Hendrik Willem Ravesteyn (1731-1808). Advocaat, lid van de Oeconomische Tak, van 1770 tot 1787 magistraat te Zwolle. Na lang aarzelen koos hij voor de patriotten (Streng, *'Stemme in Staat'*, 400, 412, 509, 561).
- 3 . Arnoldus Gelderman (1743-1796). Advocaat, van 1779 tot 1788 magistraat te Zwolle. Gematigd patriot. Was met Rudolf van Sonsbeeck de enige patriot die in 1787 magistraat bleef. Een jaar later bedankte hij voor de functie (Streng, *'Stemme in Staat'*, 203, 412, 418, 430, 509, 561).
- 4 . Rudolf Sandberg (1731-1808). Advocaat, van 1783 tot 1794 magistraat te Zwolle. Een pragmatisch orangist (Streng, *'Stemme in Staat'*, 412, 510, 561).
- 5 . Lees: meer.
- 6 . Jozef II (1765-1790). Aartshertog van de Zuidelijke Nederlanden. Op 23 augustus 1784 had de keizer opening van de Schelde verlangd, zodat de kooplieden van Antwerpen vrij zouden zijn hun handel te voeren (Geyl, *De Patriottenbeweging*, 95).
- 7 . Niet bestaande variant op exclusivisme.

5. Brief van 30 oktober 1785

Hoogh Wel Geboren Heer

Over de laatste brief, waarmede UHWG mij mede vereert heeft, ontvangen, terwijl de Staten vergadert waren, heb die niet alleen gecommuniceert, maar onder eenige weinig goede vrinden is serieuselijk over adres te doen aan de Bontgenoten, of niet overwogen, heb bij die gelegentheid gezegt, dat UHWG geschreven had, dat er voor Gelderl[and] zig daar t'addresseren, geen ander middel meer overbleef, waarop D[um]b[a]r¹ nog contrarie van gevoelen was, waarmede d'anderen instemden, dat het nog geen tijd was om dat adres te doen, dat zijn WEd bij een ample missive UHWG daar over geschreven, en afgeraden had het doen van dat adres, welke brief niet door UHWG beantwoordt was, om de brief, waarbij de Heer B[lo]k² mij schrijft, dat de bijeenkomst tot Utrecht te houden tot den 23 Nov[ember] uitgesteldt wierd omdat de Gelderse lantdag inviel, zoud ik vele gedagten om de g'allegerde reden van D[um]b[a]r veranderen, en het doen van adres voor als nog niet tijdig vinden, die goede vrinden hebben mij verzogt dit UHWG te willen schrijven, en serieus nader te willen overwegen, acquitere mij daarvan.

Tot de commissie voor de quota is benoemt Vos Van Nijerwal³, en Hemert⁴ burgemeester van Campen[,], tot de defensie Sloet van Westerholt⁵ en G. D. Jordens⁶.

Door de resolutien over de klagten door de notabelste ingezetenen van Steenwijk tegens de regering gedaan, denk ik dat de rust aldaar bewaardt zal blijven, ernstig gerecommandeert stipt t'agtervolgen. de publicatie van den 24 Maart Dezes jaars tegen het dragen van leuzen gepubliceert, haar toegezonden, en ook gepubliceert, het verzogte uitstel om te berigten is verleent om de volumineushijd der stukken, Niets heeft omtrent de klagten van de burgers van Almelo om de menigvuldighijd en uitgebreidhijd der stukken als alleen het point van het doen der keur, is afgedaan kunnen worden, verstaan, dat voor dit jaar zouden doen, zo als zedert eenige tijd gedaan hadden, maar in het vervolg nakomen het covenant van 1660 ten overstaan van Gecomm[itteerden] uit de Staten gemaakt, en niet van 1663, buiten voorkennis van de Staten gemaakt, de procedure gesurcheert, het request van de Rooms gezinden over de enorme somme die vordert voor de vrijhijd om een kerk te bouwen is in haar H[oo]g Geb[orene] handen gestelt om te berigten, omtrent de diensten is de procedure mede gesurcheert, en daar over zal nader gerapporteert worden, dit rapport is g'aggregeert.

[2] Generaliteits zaken van belang weet ik niet dat verhandelt zijn, mij te herinneren, gisteren geschijden ondertekene mij met alle hoogagting

Hoogh Wel Geboren Heer

Z[wolle] d'30 Oct 1785

UHWG gehoorzame en
onderdanige dienaar
AWBDP

Aantekeningen:
enkel, kant 1 en 2 beschreven.

1. Mr. Gerard Dumbar Jr. (1743-1802). Een patriots leider, historieschrijver en literator, secretaris van Deventer. Hij correspondeerde druk met Joan Derk van der Capellen. In 1787 werd hij ontslagen. In 1795 griffier van de Provinciale Representanten van Overijssel (Van der Pot, 'De twee Dumbar's, 1680-1744, 1743-1802', *Overijsselse portretten* 1958, 123-142; Mecking, 'Mr. Gerhard Dumbar, een verlicht historicus?', *VMORG* 100 (1985), 167-193).

- 2 . Mr. Bernardus Blok (1756-1818). Voormalig secretaris van West-Friesland. Een belangrijk en energiek patriot. In het voorjaar van 1787 werd onder zijn leiding het vrijcorps in Hoorn hersteld en werd de meerderheid van de vroedschap weer patriots. Hij bevond zich in 1788 te St.Omer waar hij Valcknaer secondeerde in het conflict met Van Beyma. Lid van de Nationale Vergadering (Elias, *Volksrepresentanten en wetgevers*, 40-41; Bergsma, *For uwz lân, wyv en bern*, 163; De Gou, *Dagboek van een patriot*, 55, 236, De Wit, *De Nederlandse revolutie*, 81).
- 3 . Carel de Vos van Steenwijk tot Nijerwal (1759-1830), heer van Dikninge en de Hogenhof. Jongere broer van Jan Arend. Een van de belangrijkste patriotten van Drente. In 1787 van al zijn ambten ontheven. In 1795 lid van het Comité Revolutionair en voorzitter van de Provinciale Representanten van Drente, afgevaardigde van Drente in de Staten-Generaal en in 1796 lid van de Nationale Vergadering en lid van de eerste constitutiecommissie. Bij de staatsgreep van 1798 gevangen genomen, van 1802 tot 1803 gezant te Parijs. Lid en voorzitter van het Wetgevend Lichaam, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal (De Vos van Steenwijk, 'Een Overijsselse patriot', *VBORG* 86 (1971), 45, 58; De Gou, *Dagboek van een patriot*, 276).
- 4 . Wolf Floris van Hemert tot Dingshot (1753-1832). Van 1780 tot 1794 magistraat te Kampen. Van 1784 tot 1793 afgevaardigde in de Staten van Overijssel. Van 1787 tot 1788 en van 1793 tot 1795 lid van de Staten-Generaal. Patriot. In 1795 lid van de municipaliteit, op 2 februari 1795 meldde Van Hemert zich als de eerste afgevaardigde van het nieuwe bewind in de Staten. In 1814 lid van de Grote Vergadering der notabelen (De Vos van Steenwijk, 'Een Overijssels patriot', *VBORG* 86 (1971), 39; *NA* 85 (1995), 57).
- 5 . Robert Adolf Borchard Jan Sloet tot Westerholt (ca.1746-1816). Hij huwde met Geertruid van Lynden tot Oldenaller (Van Doorninck, *Geslachtkundige aantekeningen* [...], 375).
- 6 . Mr. Gerrit David Jordens (1734-1803). Vanaf 1771 magistraat te Deventer en in 1771 afgevaardigde in de Staten van Overijssel. In 1787 ontslagen. Van 1801 tot 1805 lid van het Nationaal Gerechtshof (Kronenberg, 'genealogie Jordens', *NL* 1929, k.154-k.155).

6. Brief van 2 december 1785

Hoogh Wel Geboren Heer

Gisteren heb ik UHWG veel geeerde missive ontvangen, inhoudende opening van het gepasseerde ten Landsdage, waarvan dan de vertrouwde vrienden kennisse heb gegeven, en den Heer Van Haarsolte¹ daar onder tellende de brief toegezonden, om de verschilpunten ten einde te krijgen, schijnt wel wat pogingen de braven daar toe aanwenden en aanbieden, altoos er lieden gevonden worden, die daartoe middelen weten uit te denken, die de beste pogingen vrugteloos doen uitvallen, zoals thans de Stad van Zut[phen] ondervindt, de geallegerde brief van 1784 is geen ernst geweest, moet ik daar uit besluiten, anders had UHWG propositie niet in adres gehouden geworden, mogelijk heeft men die niet voorzien, daarop niet gevat, heeft men geen ander uitvlugt weten te vinden, als die weg in te slaan, de keus der leden benoemt tot de commissien zal niet zonder remarque blijven, was het bekend geweest, de remarque daar op gevallen, had het publicq ook al reets geweten, dat er meer zijn, die op de zelvde wijze als UHWG zig over het regiment

g'expliceert hebben is zeer goet, dit beveiligt UHWG voor een aanstoot, en bij die gene die met UHWG differeren, zal het nadenken geven, en vreze, dat een groter getal volgen zal, bedanke UHWG voor de betoonde goethijd van mij opening te hebben gegeven.

Van dezen agtermiddag onstond er brand in de hooftwagt alhier in de schoorsteen, aan de grote kerk aan, was niet zonder bekommering voor dat gebouw, dog het is gelukkig geblust, de kerk ten enemaal bevrijdt gebleven, en in't geheel is de schade niet noemens waardig, bij die gelegentheid is onder de wapen geweest, een nieuw aan te wervene Comp[agn]ie Artillerie hier haar loopplaats hebbende, zijn gebragt ter repartitie van Zel[and], dog nog niet aangenomen, door de Generaliteit thans nog wordende betaalt, wordt dezelve zamengesteld uit manschappen mij toeschijnende bejaart, en kinderen, is nog niet voltallig, en zo het mij toeschijnt [onleesbaar].

Die de zaken aangaan, ze behandelen, moet beoordelen, wanneer de tijd geschikt is, om ze door den druk gemeen te maken, communiceer ik wel aan de goede vrienden, hetgeen gebeurt, onder die mits zorg te dragen, dat door de communicatie het niet door den druk gemeen wordt, volgens publicatie van den 26 Oct[ober] dezes jaars wierden de burgers opgeroepen om binnen vijf weken na dato van die publicatie haar bezwaren in te brengen; dit is gedaan daags te voren, zijnde geweest den 29 dezer, d'artikelen van bezwaar ingebragt heb ik deer² hiernevens te voegen, de tekenaars zijn over het getal van duisent, daar is nog afzonderlijk overgegeven eenen dertig punten van bezwaar, dog zo ik hore niet meer als door grote hondert perzonen getekent, tot dus verre zijn mij die onbekent, als alleen dat ze uitgebreidt zijn, nog is door de Lutherse gemeente ingebragt een bezwaar over het onderhoud hunner armen, meer van die aart weet ik niet, Campen is zo verre nog niet. Het tractaat van vrede met de keizer en aliantie met Vrankr[ijk] is heden bij Raad en Meente geratificeert.

[2] Zo ras de landdag uitgeschreven was, heb ik aanzoek gedaan, dat de bijeenkomst tot Utrecht te houden eenige dagen uitgesteldt wierdt, dog daar toe was geen mogelijkheid, vervolgens heb ik getragt van het bijwonen der landdag g'excuseert te zijn, de goede vrienden verstaan het anders, en oordelen, dat mij niet moet absenteren, aan dat verzoek moet ik voldoen, zo word ik ontwaar dat de Staten van Utrecht aanstaande woensdag staan te vergaderen[.] van heel veel nut kan mogelijk op die tijdt de Heren haar presentie zijn, in welk geval het mij spijten zou, dat de vergadering uitgesteldt was geworden, intuschen moet ik opregtelijk betuigen, dat het voor mij zeer smertelijk valt, verpligt te zijn mij van die bijeenkomst te absenteren, met goede vrienden denk ik een glaasje op de braven haar gezonthijd te storten, en toe te wenschen dat het opperwezen de pogingen die tot behoud van het vaderland gezegent mogen zijn, het is daarom niet kwaadt, dat men vooraf elkanderen verwittigt, wanneer men niet kan, de tijds omstandigheden kan nog vorderen een nader bijeenkomst, waarom gewage dat den agtsten Janu[ari] hier diende te zijn, hope van het beslotene narigt te krijgen, ondertekene mij met alle hoogagting

Hoogh Wel Geboren Heer

Z[wolle] d'2 Xber 1785

T T

herinner mij UHWG schuldenaar zal het niet vergeten UHWG ziende verzoek excus voor de begane mislag, komen de kussentjes.

Aantekeningen:

enkel, kant 1 en 2 beschreven.

1 . Anthonij Coenraad Willem van Haersolte tot de Doorn (1760-1820). Kolonel in

het vrijkorps van Leeuwarden, van 1783 tot 1785 lid van de Staten van Friesland, aansluitend lid van de Staten van Overijssel. Gematigd patriot. In 1788 weigerde hij de eed op de constitutie. Na 1795 maakte hij deel uit van de burger-representanten van Zwolle, van de provisionele representanten van Overijssel, hij werd lid van de Nationale Vergadering en van het Departementaal bestuur van Overijssel (Elias, *Volksrepresentanten en wetgevers*, 99; NA 1908, 144, 1994, 63).

2 . Lees: daar.

7. Brief van 14 december 1785

Hoogh Wel Geboren Heer

Tot antwoord op UHWG veelgeeerde missive heb ik de eer te rescriberen, dat aan de Heer Blok, wegens d'invallende landag ter zelvrs tijdt als de bijeenkomst te houden bepaaldt was, bij missive verzogt heb, dat die bijeenkomst eenige dagen mogt uitgesteldt worden, vermits niet dorst weigeren het instantelijk gedane verzoek, om mij gedurende die te houdene landtag niet t'absenteren, daar op heeft zijn WEd in een zeer vrindelijke brief tot antwoord geschreven, dat zulks niet doen konde, d'omstandigheden, daar men in verseert, kunnen die van buiten af niet beoordeelen, maar men moet de beoordeling daar van overlaten, aan die, hetgeen dagelijks gebeurt van nabij ondervinden, hetgeen dan ter mijner kennis kwam heeft mij niet kunnen doen besluiten om mijn instantien, dat een der bekende in mijn plaats ging, dit meinde dat de voorzigtigheid van mijn kant vorderde, en van d'anderen mede, van omwilligheid is nimant te verdenken, maar haar voorzigtig gedrag gehouden in dezen verdient lof, dat die bijeenkomsten van tijd tot tijd gehouden worden, daar ben ik zeer voor, zal mij niet onttrekken, die ten allen tijden bij te wonen, mits dat men mij excuseerd, wanneer bovenstaande omstandigheden mij die bij te wonen beletten, ook om alles voor te komen, dat die bijeenkomst voor mij bij te wonen hinderlijk zoude kunnen zijn, heb ik de Heer Blok, bij het verzogte uitstel, verwittigt, dat den agtsten Jan[uari] hier te zijn, mij verbonden naad, met dat oogmerk, dat zo het uitstel plaats had, mij onverschillig was, hoe lang of hoe kort, indien maar op die tijd alhier present kost zijn, zie dat UHWG d'uitschrijving zal doen, verzoeken dit in het geheugen te willen houden, mijn surprise is groot, dat geen Holl[anders] zig tot Utrecht hebben laten vinden, Friesen kan begripen, onze vrind was mogelijk alleen [2] in de nabijheid present, waagde te veel de stoel ledig te laten, in welk geval onze vrind ook was, zijnde het in die provincie landtag. Groningen oordeelt voor eerst nog, dat het voorzigtiger is om geen jalousie te geven, dat die bijeenkomsten niet bij woont, die provi[nci]e gaat langzaam, en heb gedagten dat boven alle daarom uitmunten zal. De keus van de Gemeenslieden is hier gisteren gedaan[,] verkoren Queisen¹ heeft gesolliciteert[,] Dimpel² en Sebinde³ beide niet gesolliciteert, de keus is goet. De commissie uit Raad en Meente zal morgen over d'ingebragte bezwaren haar eerste sessie houden; vorders niets wetende UHWG attentie waardig ondertekene mij met alle hoogagting

Z[wolle] d'14 Xber 1785

T T

Aantekeningen:

enkel, kant 1 en 2 beschreven.

1. Philip Hendrik Queisen (1758-1816). Militair, meentelid te Zwolle. Patriot, spraakmakend en impulsief. In 1776 nog cadet bij de infanterie van prins Frederik, in 1781 kapitein van de gewapende burgermacht te Zwolle. Hij ondertekende het request van de burgercommissie van 12 september 1785, waarin verzocht werd dat de gemeente door het volk gekozen zou worden. Hij werd in de gemeente opgenomen. Direct na het herstel van het orangistisch bewind in 1787 diende hij zijn ontslag in. In 1796 was hij luitenant-kolonel van het Bataafse leger en in 1799 werd hij verzocht als gezant naar het hof van Pruisen te gaan, hetgeen hij weigerde in verband met de gezondheidstoestand van zijn vrouw (Streng, *'Stemme in Staat'*, 410-411, 432, 500; De Gou, *Dagboek van een patriot*, 259; De Vos van Steenwijk, *'Een Overijsselse patriot'*, VBORG 86 (1971), 51).
2. Nicolaas Dumpel (1739-1807). IJzerkoper, meentelid te Zwolle. Na het request van 12 september 1785 dat hij ondertekende, werd hij in de gemeente opgenomen (Streng, *'Stemme in Staat'*, 410-411, 499).
3. Christiaan Jan Zebinden (1750-1829). Wijnkoper, meentelid te Zwolle. Na het request van 12 september 1785 dat hij ondertekende, werd hij in de gemeente opgenomen. Direct na het herstel van het orangistisch bewind in 1787 diende hij zijn ontslag in (Streng, *'Stemme in Staat'*, 410-411, 432, 501).

8. Brief van 19 februari 1786

Hoogh Wel Geboren Heer

Zedert eenige weinige dagen heb ik wegens zwaare pijn het huis moeten houden, het is wel eenigzints beter, dog op verre na niet geheel gepasseert, omtrent mij moet mij beklagen, dat UHWG geheel uit het oog verliest mijn klimmende jaen, en daar en boven mijn zwakke lighaams constitutie van tijd tot tijd, in dit alles heeft UHWG ook niet gedacht, dat de Staten van Vriesl[and] haar ordinaris vergadering hebben, die zes weken duurt, geen der braven zig kan absenteren om die vergadering bij te wonen, en was het niet wel goet, ja nodig, dat van daar ook imant gevraagd wierd, en dezelve bij woonde, Groningen haar toestand wegens d'improbatio der gedane Raadsheeren keur, en mogelijk gebeurt het zelve omtrent de keur der gesworens, als met de Raadsheren plaats heeft gehad, de nadrukkelijke brief daar over geschreven, het antwoordt, dat daar op komt, kan een vergadering van de Staten vorderen, is het dan wel aan te raden, dat imant van daar na de bijeenkomst zig vervoegt, van Zeland is nimant te verwagten, d'op handen zijnde lantdag alhier vereist, dat over pointen, die daar zullen voorkomen. vooraf gesproken wordt, is mede zonder tegenspraak[.] om den zesden Maart tot Utrecht te zijn behoord ik van hier te vertrekken den vierden, den agtsten op zijn vroegst en den tienden hier, den dertienden na Deventer, als dan misschien buiten staat, is dit wel raadzaam te wagen, met eenige wijnige goede vanden is UHWG veelgeeerde mis-sive in ernstige overweging genomen, en vermits geen der Heren uit de drie Steden tot het bijwonen der bijeenkomst geschikt zig in deze tijdsomstandigheden kan absenteren om stedelijke vergaderingen van Raad en Meente, men daarenboven door die bijeenkomst geen nut kan toebrengen aan Utrecht geenzints te vermoeden is, en de zaken moeten behandelt worden, door die welke daarmede g'occu-peert zijn, is hier het algemene begrip, dat die bijeenkomst, waartoe zulke gewig-tige reden voor zijn behoorde gediffereert te worden, te meer omdat geen reden zijn voorgekomen, NB. *waar toe die spoedt vereist wierd*, ben ik in die nootzakelijk-hijd gebracht om boven g'allegeerde redenen mij van het bijwonen dier bijeenkomst

te excuseren [2] zonder egter mij t'onttrekken in het minste van eenige jaarlijkse contributie op die voet als bij het plan mij toegezonden tot nut van het vaderland strekkende voorgelagen is, in tegendeel daar toe gewillig zijn, en zo de bijeenkomst mogt voorgang hebben UHWG dat plan met mijn toestemming wel mag bekragtigen. De brieven die [ik] morgen van Groningen verwagt, zal ik van het posthuis laten afhalen, en hoop, zo iets UHWG attentie waardig inhoudende UHWG te communiceren. Het verwondert mij, dat over d'aanhoudende disordres van guarnisoen tot Aarnhem aan de betaalsheren geen klagten geschieden, het gaat verre, wanneer het tot dootslag komt, las het niet zonder ontroeringe in de donderdagse courant. Om Utrecht te verrassen, en daarin een genoegzaam getal militairen te brengen, zoud een verregaande stap zijn, hope dat het bij overweginge zal blijven berusten, en dat men de zwarighijdt daarin zig zullen opdoen, een besluit te nemen, zullen doen afzien, dog zoude het niet mogelijk zijn, dat men diergelijke gerugten verspreide met oogmerk, dat van de goede zijde geweldige dadelijkheden gepleegt wierden, om dan met eenige schijn die surprise te tenteren voet te geven, In de keur van de gesworens te Groningen heeft Z[ijne] H[oogheid] verandering gemaakt op een nadrukkelijk request van 500 burgers[,] is genoegzaam met eenparighijdt d'eedt staving gesurcheerd, men schrijft mij bij een volgende post daarover nader[,] op een tijd wegens het vertrek van de postwagen overig ondertekene mij met alle hoogagting

T T

Zwol d'19 Febr 1786

Aantekeningen:

enkel, kant 1 en 2 beschreven.

9. Brief van 24 maart 1786

Hoogh Wel Geboren Heer

Over Brest hebben de Staten zig geconformeert met de resolutie van Holl[and,] op de propositie van Dev[enter] hebben de Heren van de Ridd[erschap] een schriftelijke memorie overgegeven, gaat hier nevens, ben van gedagten geweest met de Steden en Dev[enter] en Campen de propositie van Dev[enter] commissoriaal te maken [van] Zwol overgenomen, de memorie van de Ridd[erschap] is bij alle de leden overgenomen, moet na het feest van de burgers over d'aliantie met Vrankrijk gesloten, daarom van Zwol nader over d'admissie van Haersolte¹ is nog geen rapport uitgebragt, ondertekene mij met alle hoogagting
Dev[enter] d'24 Maart 1786.

Aantekeningen:

enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

1. Anthonij Frederik Robert Evert van Haersolte van Staverden (1756-1830). In 1779 magistraat te Harderwijk, hij werd ambtsjonker van Ermelo, Epe en Rheden en ontvanger-generaal van Veluwe. Hij ondertekende in augustus 1785 zeer waarschijnlijk de Acte van Verbintenis. In 1798 maakte hij deel uit van het Uitvoerend Bewind van de Bataafse Republiek (Van der Aa, *Biografisch woordenboek* [...], III).

10. Brief van 7 juni 1786

Hoogh Wel Geboren Gestreng Heer

Mogelijk draagt UHWG reeds kennis van de resolutie den 30 Meij op de vergadering van de Overijsselse genootschappen te Campen genomen, om te verzoeken, dat Gecomm[itteerden] van die genootschappen op de aanstaande patriottische vergadering mogen worden toegelaten, waar toe in eventum reeds drie Heren benoemt zijn.

Ik ontvinge daar over verleden door den Heer Schimmelpenning¹ van Deventer de ingeslotene brief aan de contracte vergadering van den 15 dezer, met verzoek om die aldaar te produceren, en te appuieren. Ik zie daaruit, dat deze Resolutie gebouwd is op den erroneusen grond, dat op de vorige vergadering gecommiteerden van Hollandsche genootschappen zouden zijn tegenwoordig geweest, waarvan UHWG het tegendeel zo wel als mij bekend is, terwijl de Heren die hier of daar leden van genootschappen mogten zijn, in de qualiteit van Regenten, en niet van Leden veel min van Gecomm[itteerden] van genootschappen gecompareerd zijn. UHWG zal ook nevens mij wel begrijpen, dat een diergelijke propositie in Holland zeer zal stooten, en ligtelijk aanleiding kunnen geven, dat zig de voornaamste Regenten van de provi[ncie] van deze correspondentie onttrokken. Ook vind ik niet alleen, maar de goede vrienden van Zwol mede, dat de natuur van de zaak, daar niet na geschapen is, dewijl de secreteste op het nauwste geobserveerd moetende worden, die Gecommiteerden buiten staat zouden zijn om van het verhandelde in hunne genootschappen rapport te doen, en dus niet alleen nutteloos zouden zijn, maar even daardoor het misnoegen van de genootschappen gaande gemaakt zoude worden, behalven dat op dezen voet de talrijkhijd van deze vergaderingen alle regelde deliberatie zoude beletten.

[2] Daar men nu hier de aanleiding tot dezen voorslag aan UHWG imputeert, heb ik gedacht UHWG hiervan ten spoedigsten te moeten kennis geven, of UHWG in mijne gedachten vallende nog gelegentheid mogt hebben, om den Heer Schimmelpenning een der gedespiceerde Gecomm[itteerden] van het onvoegzame te overtuigen, en daardoor een refus, dat ik vastelijk voorzie, min aanstotelijk te maken, verzoeken hierop met UHWG antwoord vereert te mogen worden, en de bijgevoegde stukken terug.

Ik heb de eer mij met alle hoogagting te ondertekenen

Hoogh Wel Geboren Gestreng Heer

Zutheim d'7 Juni 1786.

WEWG Gestr onderdanigste dienaar
AWBDVPallandt

vertrek van hier zondag over Elburg.

Aantekeningen:

enkel, kant 1 en 2 beschreven.

1 . Gerrit Jan Schimmelpenninck (1725-1804). Wijnkoper te Deventer. Vader van Rutger Jan Schimmelpenninck (NA 44 (1951), 108).

11. Brief van 28 augustus 1786

Hoogh Wel Geboren Gestren

Gisteren heb ik ontvangen een brief van de Heer Cau¹, die mij d'art[ikelen] van de Schutters genootschappen toezendt, welke in de conferentie zouden verhandelt worden, vorders meldt mij de plaats die verkoren is om die conferentie te houden, UHWG Gestr geeft mij in des zelfs missive in bedenking om de lantdag de vergadering uit te stellen tot den 19 Sept[ember], het getal der leden, die daar van verwittigt moet worden is groot, en in alle provincien verspreidt, schijnt mij toe, dat het niet mogelijk is de leden van het committe alle daar van te verwittigen, als mede de gewapende Heren, ten anderen de gewapende Heren hebben verzocht om spoedt te maken, om rapport te kunnen doen op haar aanstaande provinciale vergadering, die vergadering zal reets vastgesteld zijn, kon niet opgeschreven worden, Is een zwarighijdt die ik meene UHWG Gestr te moeten maken, indien die vergadering uit gebrek van tijd niet behoorlijk kan opgeschreven worden, zal het zelve gaan gebeuren net als t'Utrecht gebeurt is, waarover UHWG Gestr destijdes ook niet content was, het kan wel gebeuren dat in Overijssel eens een lantdag uitgeschreven word, het is niet mogelijk dat alhier een vergadering kan uitgeschreven worden, indien die vergadering op den 6 bepaaldt blijft, of ik kan ze bijwonen, en tot den 19 uitgesteldt wordende, zal een lantdag worden, die niet bijwone, UHWG Gestr gelievt verzekert zijn, dat geeren alles schikken na UHWG genoeg, verzoeken het bovenstaande t'overwegen, en mij te melden hoe het geschikt is, om mij daarna te gedragen, en de Heer Weertz² t'informeren, zoude UHWG wel de goethijd willen hebben van mij een copie van den eed, die de militairen in Gelderland afleggen, wanneer daar in guarnisoen komen, hope dat de lantdag tegen verwagting mag uitvallen en U geen ongenaamheden gebeuren, ondertekene mij met alle hoogagting

Zwol d'28 Aug 1786.

T T

Aantekeningen:

enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

- 1 . Mr. Iman Cau (1716-1801). Patriots afgevaardigde, sinds 1760 namens Zeeland in de Staten-Generaal. In juni 1787 besloot hij de eer aan zich zelf te houden en verscheen niet meer in de vergadering. Begin 1788 vroeg hij de Staten van Zeeland hem ontslag te verlenen, hij noemde zijn ouderdom als reden (Gabriëls, *De beren als dienaar*, 326, 407-408). Mogelijk ook zijn zoon Jan Jacob Cau (1750-1836). Hij maakte deel uit van de leiding van de 'Commissie van Woerden'. Lid van de Nationale Vergadering. (De Gou, *Dagboek van een patriot*, 241; De Wit, *De Nederlandse revolutie*, 85; Elias, *Volksrepresentanten en wetgevers*, 62-63).
- 2 . Mr. Arnold Jacob Weerts (1740-1828). Van 1775 tot 1787 magistraat te Deventer, in 1775 afgevaardigde in de Staten van Overijssel. Patriot. In 1791 vestigde hij zich op de buitenplaats Brinckgreve, vlak bij Deventer, waar hij heereboerde. In de jaren 1790 tot 1794 betaalde de welgestelde Weerts mee aan het fonds dat door de patriotten tot steun van noodlijdenden geestverwanten was opgericht. In 1806 lid van de Staten-Generaal (Kronenberg, 'Het kasboek van Mr. Arnold Jacob Weerts', *VMORG* 47 (1930), 11-17).

12. Brief van 30 augustus 1786

Hoog Geagte Vrind

Gisteren avondt heb ik een brief gekregen van Campen, inhoudende dat twee kort op elkanderen gevolgte expressen van Elburg ontvangen hadden, en dat daarop hondert man uit Campen na Elburg gemarcheert was, zo ik hore zouden haar wapens in kisten op wagens gedaan hebben en ongewapent daar na toe gemarcheert, mijn brief houdt niet in wat de reden is van die man, men debiteert, dat er quartieren voor Cavallerie besteld waren te Doorspieck, Zwol heeft geen expresse gekregen, heb nodig geagt UHWG daarvan kennisse te geven. Na ingenomen adres van Sp[ae]n¹ heb ik op d'exercitie Hengeveldt² van Elburg geraden, om het in zijn stad daar heen te helpen dirigeren, dat de stad Elburg schreef aan Groningen inhoudende verzoek, dat gelijke resolutie genomen werd, als bij Holland genomen was omtrent de militie, ten dien einde heb ik reets al een brief geschreven, en doe zulks heden nog weder, die raad is gevolgt moet ik vaststellen, omdat van daar een pak is gekomen, hetgeen verzogten per expresse te zenden na Groningen, hetgeen gisteren gedaan is, en woensdag morgen aldaar geweest zal zijn.

Spaan[,] Van Marle³[,] van der Wijk[,] Lindenhof[,] Surmont⁴ en mijn perzoon hebben gisteren na Hattem geweest, Dandels⁵ gesproken, onze gedagten gecommuniceert, hierin bestaande om Holl[and] bij een missive te bedanken, aan Groningen en Vriesl[and] op de voet als Elburg te schrijven, gecorrigeert haar resolutie op gisteren genomen, vervolgens in ogeschijn genomen haar nieuw gemaakte werken, en toen weder de terug reis aangenomen, heden zoude Sp[ae]n en ik buiten gegeten hebben bij Thussink[,] afgeschreven niet alleen, omdat men oordeelde dat het beter was, dat men hier bleef, maar ook verzogt om hier te komen, van der Wijk blijft ook, daar manqueert gelt[,] ben verzogt daarover na Hollant te schrijven, heb zulks aangenomen, en doe het heden. De dogters van Capitein van Vliert⁶ hebben Een sak ses te halven aan de burgerie present gedaan, Sp[ae]n maakt zijn compliment en vertrekt morgen[,] ondertekene mij met alle hoogagting

Zwol den 30 Aug 1786.

T T

Aantekeningen:

enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

- 1 . Willem Anne van Spaen van Hardestein (1750-1817). In 1769 werd hij, nauwelijks achttien jaar oud door Willem V benoemd tot magistraat te Elburg. Hij werd lid van de Veluwe ridderschap, in 1795 uit zijn waardigheden ontzet. Hij trok zich terug op zijn landgoed Bellevue bij Kleef, hij correspondeerde met Robert Jasper van der Capellen (Aalbers, 'Willem Anne van Spaen', *De bloem der natie*, 105, 111; Gabriëls, *De heren als dienaren*, 234-235). Mogelijk ook Johan Frederik Willem van Spaen van Biljoen (1746-1827). Cousin van Willem Anne. Circa 1786 magistraat te Arnhem. Lid van de Veluwe ridderschap. Na 1795 werd hij president-curator van de Harderwijkse universiteit en lid van de commissie voor de financiën van het Veluwe kwartier. In 1798 werd hij lid van het Departementaal Bestuur en in 1800 van het Wetgevend Lichaam (Aalbers, 'Willem Anne van Spaen', *De bloem der natie*, 108; Gabriëls, *De heren als dienaren*, 394).
- 2 . G. Hengevelt Willemsz. Kapitein en meentelid te Elburg. Vurig patriot (Weststrate, *Gelderland in den patriottentijd*, 189, 252).
- 3 . Mr. Gerrit Willem van Marle (1752-1799). Advocaat, lid van de Oeconomische Tak, van 1785 magistraat te Zwolle en afgevaardigde in de Staten van Overijssel.

Gematigd patriot. In mei 1787 nam hij zitting in de Staten-Generaal en al op 28 september 1787 besloot de vergadering 'op hem verleende commissie te casseeren en te vernietigen'. Twee weken later verloor hij ook zijn raadszetel te Zwolle. In 1795 werd hij in zijn functies hersteld (Geesink, 'Mr. Gerrit Willem van Marle', *VMORG* 68 (1953), 161-165; Gabriëls, *De heren als dienaar*, 408; Streng, *Stemme in Staat*, 400).

4. W. Suermont (? - ?). Dominee. Bevond zich eind oktober 1787 te Amsterdam (Bergsma, *For uwz lân, wyv en bern*, 185).
5. Herman Willem Daendels (1762-1818), uit Hattem. Gepromoveerd in de rechten, militair in het Franse leger. Hij verdedigde Hattem in 1787. Vurig patriot, eierzuchtig en ongeduldig. Hij nam deel aan de staatsgrepen van januari 1798 en juni 1798, en werd gouverneur in Batavia (Van 't Veer, *Daendels, maarschalk van Holland*).
6. Niet nader getraceerd.

13. Brief van 2 september 1786

Gisteren agtermiddag ben ik in geselschap van Spaan en Surmont na Hattem geweest, terwijl mij daar bevondt, is inmiddels UHWG brief gekomen, heb aldaar gesproken de Roller¹ en Van Essen², het volk aldaar is welgemoedt, en ijverig bezig om alles tot defensie gereedt te maken, het geschiet met bedaartheid en de moedt courage kan men uit derzelve ogen zien, uit Holland is aldaar nog eenig geschut en ammunitie gekomen, van hier zijn nog verschijde nootwendigheden en twee stukken canon gezonden, veertig man uit Vollenhove zijn er ook, die manschappen worden gecommandeert door Sloet van Merxvelt³, en twee Heren Sloet oudste zonen van wijlen de Drost van Salland⁴, van zulke twee jonge Ridder is veel goeds te verwagten, Surmont [en] de jongste van der Wijk⁵ zijn van hier van de nagt na Hattem om t'overleggen hoe de zaken te behandelen bij de komst van de troepes, van deze morgen zijn van Marle en Van der Wijk er geweest, van de behandeling bij de komst van de troepes is Elburg ook kennis gegeven, Surmont en Spaan zijn heden na Amsterdam vertrokken, zullen zig daar roeren, ben doot af, en kan niet meer, moet afbreken, het maken van een batterie is een point van deliberatie[.] Raad en Meente zijn vergadert, d'expresse van Groningen en vriesland zijn nog niet geretourneert[.] God beware UHWG is mijn bede aan het opperwezen.
L[wolle] d'27ber 1786

T T

Marle rijdt zo uit de poort met d'ingenieur om uit te zien de plaats tot het aanleggen van een batterie

Aantekeningen:

enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

1. Niet nader getraceerd.
2. Jan van Essen (1744-1813), te Zeeland (Elias, *Volksrepresentanten en wetgevers*, 80).
3. Reint Woiter Sloet tot Marxveld en Lindenhorst (ca.1754-1842). In 1795 drost van Vollenhove (De Vos van Steenwijk, 'Een Overijsselse patriot', *VBORG* 86 (1971), 41).
4. Arent Sloet tot Tveenijhuizen (1722-1786). Vanaf 1763 drost van Salland. Zijr.

oudste zonen waren Coenraad Willem Sloet tot Tweenijenhuisen (ca.1766-1849) en Anthonij Sloet tot Oldruitenberg (1769-1853) (Van Doorninck, *Ge-slachtkundige aantekeningen [...]*, 333-334).

5. Frederik Jan Theodorus van der Wyck (1779-1858) of Nicolaas van der Wyck (1780-1806) (Streng, Nog niet gepubliceerde genealogieën van de Zwolse elite).

14. Brief van 3 september 1786

D'expresse na Groningen en Leeuwarden is nog niet geretourneert, maar heden ontvang ik met de post een brief van Groningen, waaruit ik opmake dat d'expresse overgekomen is, dog niet spoedig, mijn vrind schrijft mij dat voort na de burgermeester van Hoorn gereden was, die door de tijding zeer g'allarmeert was, en verzekert heeft alles te zullen doen, wat in zijn vermogen was, d'overige leden die in de stad waren gesproken, en heeft reden over alle vergenoegt te zijn, zelfs van zulken daar het niet van dagte, de comparanten worden op ontboden, zodat [ik] hoop, dat het bij d'Omlanden ook zal lukken, het slot was, dat zo het lukte een expresse klaar stondt om mij den uitslag te melden, de lantdag is op zondag in te komen uitgeschreven, d'expresse die van hier is afgezonden is onderwegens, de post heeft gezegt, dat het veel sensatie in Groningen maakte, en dat het schuttersgenootschap tot hulp bereid was over te komen, met de post ontvangt L[indenhof] een brief van B[lok] [,] aan alle oorden is men bezig om adressen te tekenen, maandag vergaderen de Gedepp[uteerden] aldaar, de broer van B[lok]¹ zal in het collegie proponeren om conform Holl[and] een resolutie te nemen, of zulks lukken zal moet de tijd leren, de genootschappen in de Wijk en Meppelt staan gereed om op de eerste order tot hulp te komen; het adres van burgers van Amsterdam aan haar Ed H.Mo heb ik ontvangen, ben gecommuniceert aan de burgercommissie [,] verblijve met agting

Zwol d'3 7ber 1786

T T

aan het opwerpen van batterien is men met alle magt bezig.

Aantekening:

enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

1. Van Bernardus Blok is geen broer getraceerd, wel een naamgenoot: Mr. Antoni Blok (1737-1821), zoon van Roelof Blok en J.M. Coop à Groen (*NNBW* 3, 123).

15. Brief van 3 september 1786

Nagenoeg een kopie van brief 14.

D'expresse na Groningen en Leeuwarden is nog niet geretourneert, maar heden ontvang ik met de post een brief van Groningen, waaruit ik opmake, dat d'expresse overgekomen is, dog niet spoedig, mijn vrind schrijft mij dat voort na de burgermeester van Hoorn gereden was, die door de tijding zeer g'allarmeert was, en verzekert heeft alles te zullen doen, wat in zijn vermogen was, d'overige leden, die in de stad waren gesproken, en heeft reden over alle vergenoegt te zijn, zelfs van

zulken daar het niet van dagte, de comparanten worden op ontboden, zodat hoop, dat het bij d'Omlanden ook zal lukken, het slot was, dat zo het lukte een expresse klaar stondt om mij den uitslag te melden, de lantdag is op zondag in te komen uitgeschreven

d'expresse die van hier is afgezonden is onderwegens, de post heeft gezegt, dat het veel sensatie in Groningen maakte, en dat het schuttersgenootschap tot hulp bereid was over te komen, met de post uit Leeuwarden ontvangt L[indenhof] een brief van B[lok], aan alle oorden is men bezig om adressen te tekenen, maandag vergaderen de Gedepp[utteerden] aldaar, de broer van B[lok] zal in het collegie proponeren om conform Holl[and] een resolutie te nemen, of zulks lukken zal moet de tijd leren, de genootschappen in de Wijk en Meppelt staan gereed om op de eerste order tot hulp te komen; het adres van burgers van d'Amsterdam heb ik gecommuniceert aan de burgercommissie[.] ben met agting
den 3 7ber 1786. T T

men is bezig van deze kant om batterien aan den IJssel op te werpen bezig.

Aantekening[en]:

enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

16. Brief van 4 september 1786

Zwol d'4 7ber 1786.

Zo aanstonds ontvang ik met een Statebode van de provincie van Stad en lande de hier bijgaande resolutie, die ik op U verzoek per courier afzende[.] de bode heeft last om die ordre te brengen aan alle de regimenten, het regende requesten te Groningen, de merk¹ en kerkhof stondt vol volk, in Hattem is het redelijk welgesteld[.] de linie om in cas van nood zig te retireren komt heden klaar, de batterie aan deze kant is gereed, en het kanon is er opgeplant, d'expresse vertrekt te drie uren, een goede acte is getekent, en staat vorders getekent te worden, Hazebroek² zal ze mede brengen[.] de weldenkende Vos³ uit Drenthe is hier[.] nog een broer⁴ in Overijssels Ridd[erschap] hebben alles getekent

Aantekeningen:

enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

1 . Lees: markt.

2 . Niet nader getraceerd.

3 . Carel de Vos van Steenwijk tot Nijerwal.

4 . Godard Willem de Vos van Steenwijk tot Hogenhof (1747-1830). Luitenant-konink van de stadhouderlijke Gardes du Corps. Hij weigerde in 1788 de eed op de constitutie en werd uit al zijn functies ontzet. In 1795 terug in het gewestelijk bestuur, lid van het comité voor de militaire zaken van de Bataafse Republiek (De Vos van Steenwijk, 'Een Overijsselse patriot', *VBORG* 86 (1971), 47) of mr. Jan Arend de Vos van Steenwijk tot Nijerwal (1746-1813). Van 1774 tot 1776 gecommitteerde ter kamer Delft van de V.O.C., lid van de Raad van State, in 1778 gecommitteerde in de Admiraliteit van Friesland en in 1780 en 1782 in die van Amsterdam. In 1786 afgevaardigde van Overijssel in de Staten-Generaal. Op

24 oktober 1787 werd hij ontslagen uit de commissie tot herziening van de aan de generaliteit te betalen quota, uit de Admiraliteit van Amsterdam en uit de Statenvergadering. In 1788 weigerde hij de eed op de constitutie. In 1795 werd hij weer lid van de Staten van Overijssel, lid van de Nationale Vergadering en lid van de Gemenebestgezinde Sociëteit der Moderaten te Den Haag. Hij werd als gezant naar Parijs en Berlijn gezonden, bekleedde diverse functies in de Bataafse Republiek en was van 1807 tot 1810 landdrost van Gelderland (De Gou, *Dagboek van een patriot*, 235; De Vos van Steenwijk, 'Een Overijsselse patriot', *VBORG* 86 (19/1), 51-59).

17. Brief van 5 september 1786

Het geweld is op Hattem gepleegt, de stad is over; nadat de Schutterijen er uit waren getrokken op order van den commandant, eenige Zwolsche Canoniers hebben een desperate defentie gedaan, de vier Zwolsche capellen zijn gesauveert aan deze kant van den IJssel, er is van de militie zeker een notabel getal manschap gesneuveld, men weet nog niet hoe veel onzer, van de batterijen van deze kant wordt sterk gevuurt, Marle was van gevoelen, dat U zo ras mogelijk hier kwam, alarm wordt hier geslagen de burgerie komt in de wapen
men spreekt van verraadt

T T

Z[wolle] d'5.7ber 1786

Aantekeningen:

enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

18. Brief van 8 september 1786

Aanstonts, nadat de propositie door vijf edelen was voorgedragen, heb ik copiïsten gebruikt om een afschrift daar van te laten maken voor UHWG, het is in deze drukke tijdt moeilijk die te bekomen, mijn oogmerk heb ik bereikt en hier van gaat een copie, ontvange UHWG brieven per expresse, de zaken daar in vermeldt zijn van gewigt[,] verdienen overweging, de leden ter vergadering gecommiteert van de Stad van Campen zijn vertrokken, van Zwol zijn er weinige en d'absente Leden van de Ridderschap verschreven zijnde, zo komt het mij voor, dat d'overweging daarover moet uitgesteld worden tot maandag, egter indien inmiddels van die hier bijven, naar gedagten kunnen geuit worden, zal UHWG geen voorlopige kennis krijgen, blijve met alle hoogagting

Dev[enter] d'8 7ber 1786

T T

vertrek na de vergadering morgen na Zwol, retournere maandag tijdig alhier - zal spreken met de lieden aldaar - om mijn absentie moet UHWG schrijven aan Dumbard, en verzoeken zo spoedig als mogelijk te zenden een copie van de Gelderse brieven aan Holland wat er de reden dat men met ons alleen in conferentie wil treden, dit op te helderen, vermits Holl[and] en Groningen de medicatie aangeboden hebben, zo als uit UHWG brieven vernemen.

aan Friesl[and] is door onze Staten kennisgeven van het gedrag door haar

troupes gehouden in Hattem, met verzoek om daaromtrent voorziening te doen, en aan haar troupes te verbieden zig met burgerlijke verschillen te bemoeijen, alles conform Holl[and].

Aantekeningen:

enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

19. Brief van 24 september 1786

Met regt kan een publicq perzoon, minister van een aanzienlijke mogentheid zig beklagen, dat geheime bevelen aan vertrouwde gecommuniceert, dezelve publicq maakt, dat is ten uitersten nadelig voor de goede zaak, heb zulks ondervonden bij gelegentheid van de conversatie met Gortz¹ gehouden, dat zulks in de nieuws pampieren daarvan gewaagt is gekomen, is mij ten uitersten onaangenaam geweest; in de brief aan MarL[e] gewaagt UHWG daardoor aan Verac² ongenoegen gegeven is, U is al te gul en vertrouwt te veel, gun mij dat te mogen seggen, nimmer zal ik hetgeen mij voorkomt voor U verbergen, mits dat meer inagt neemt tide sed cin fidas vide

In deze tijds omstandigheden geef UHWG in bedenking, of het niet van nut zoude kunnen zijn, dat een algemene vergadering gehouden wierdt, voor mij gelove van ja, zo UHWG van mijn gevoelen was, moest UHWG daarover het gevoelen der Holl[anders] eens innemen, moet zo een vergadering exteren en dezelve bij te wonen, is mij niet mogelijk, als nadat d'ordinaris lantdagen October op den zestiende beginnende g'eindigt is, dit tot narigt.

Copie van de brief uit Vr[iesland] van B[lok] [.] Heden morgen zal bij de Staat geconcludeert worden de generale vergadering van Exercitie genoodsch[ap] in deze provi[n]cie als schadelijk voor de rust en goede order te vertreden met bijgevoegde verbodt aan d'ingezetenen om geen deel te nemen in d'onlusten in andere provi[n]cien, en aan officieren en magistraten, om eenige gewapende ingezetenen buiten de provi[n]cie te laten trekken

N° 2 dat vandaag geconcludeert zal worden is een waarschuwing tegen de onwaarneden en iasteringen der vreemde nieuwspampieren, verbodt van het herdrukken der tijdingen, wijders een verbod van drukken en dissimineren³ van alle geschriften, waarin de Regering getaxeert geprezen of gelaakt word[.] voorts een verbodt van het ter tekening leggen in publicque en andere plaatsen, en daar mede tot dat eind rond te lopen van Requesten, voorbehoudens ieder ingezeten zijn vrijnijd volgens een aioud en loflijk gebruik als tands, om zig indien iets te verzoeken of voor te dragen heeft, op een behoorlijke wijze te kunnen adresseren. Dit is het hoofdzakelijke van alles wat wij hier zien uitvoeren. want wij hebben er geen airtaai

Wij corresponderen nu meer onder de goede leden Ik heb opnieuw geargeert op de herziening van de constitutie, en eene menigte van abuizen daarin aangetoont bij eene propositie expresselijk daar toe genoemd

Ik heb het sterkste protest van de wareld gedaan[.] Uw Oom⁴ doet op het ogenblik, dat Ayiva⁵ en ik op ons woord van eer zouden verklaren wat men voorheid met de scherpe patronen aan het vrij Corps gegeven. Ik ben op het moment woediend en kan niet meer schrijven. Mijn lieve God waar gaat ons wel eer vrij land na toe? waar eindigt het nog in dit land Er zijn er genoeg! menschen van belang in deze Provintie die het plan hebben om het lant te verlaten, en zig na Holl[and] of Over[ijssel] te begeven - Waar gaat het heen? dit is de gehele brief.

[2] Die brief heeft mij ontroert, de Staten van Vriesl[and] zeggen in haar brief aan Geld[erland] dat met de sterksten indignatie zijn aangedaan over de mishandeling van de militie in de stad van Hattem gepleegt[,] vorderen exact onderzoek, en dat de daders op het rigoureuze mogen gestraft worden, de be[le]digden een volkomen herstelling van schade bekomen. blijve met hoogagting
Z[wolle] d'24 7ber 1786 T T

Aantekeningen:
enkel, kant 1 en 2 beschreven.

1. Graaf Von Görtz. Pruisisch gezant. Hij trachtte patriotten en orangisten te verzoenen, maar zijn bemiddelingspogingen werden koel ontvangen. (Weststrate, *Gelderland in den patriottentijd*, 273; De Wit, *De Nederlandse revolutie*, 71; Geyl, *De Patriottenbeweging*, 145).
2. Charles-Olivier de Saint-George marquis de Vêrac. Frans ambassadeur in de Verenigde Republiek (Schutte, *Repetitorium der buitenlandse vertegenwoordigers*, 1983, 35-36).
3. Lees: distribueren.
4. Waarschijnlijk een broer van Anna Margaretha van Lynden d'Aspremont, de moeder van Robert Jasper van der Capellen.
5. Ernst Frans van Aylva (? - ?). Op 26 april 1783 aanwezig bij een feestmaal op de Garnalenmarkt op het Amsterdamse Singel te Amsterdam, door een groep van 'nationale' patriotten aan Joan Derk van der Capellen aangeboden (Bergsma, *For uwz lân, wyv en bern*, 53; Grijzenhout, *Feesten voor het Vaderland*, 41, 50). Mogelijk ook Hans Willem van Aylva (1751-1823). Overtuigd orangist en vertrouwensman van Willem V. Ruim twintig jaar lang hield hij de prins op de hoogte van de gebeurtenissen in Friesland en verdedigde diens belangen in de Statenvergadering. In 1779 door Willem V benoemd in de vroedschap te Franeker. In 1780 werd hij grietman van Het Bildt en in 1788 van Baarderadeel. Lid van de Staten-Generaal. In 1791 hofmaarschalk in de minihofhouding van de oudste zoon van Willem V (Gabriëls, *De beren als dienaren*, 143, 216, 276, 277).

20. Brief van 24 september 1786

Extract uit een brief van B[lok]

Hij twijfelt niet of dingdag zal 150 man gereed wezen om op mijn aanschrijving te vertrekken dog zonder vaandel. Op de landvergadering gaat alles flauw nog geen schijn van conclusie op de grote zaak, wat dunkt U van zulke burgervaders. Ik heb mij ruiterlijk geexplicieert en gedagt; dat ik het wat sterker moest maken als de Gecomm[itteerden] van't Gen[ootschap] van Dev[en]ter de historise courant. mijn adres is door nimant gevolgt alleen was ik het in de conciusie eens met eenige in Oostergo, met Her[baijum] in Oldephert en Westergo met Lemsterland en Wesstelling wert in de Wouden met halo¹ SIECK EN SIOTEN en de Steden.

Zegt aan Staavr^e dat Lijcklama³ Knijt⁴ Altena³ met Westdongeradeel volhouden. Zo het mogelijk is, zal ik U de advisen van Zevenwouden zenden[.] Westergo dog de Steden hebben zig nog niet verkiaart[.] Oostergo vraagt het advis van het hof zodat alles loopt uit malkander.

De vervloekte Aristocratie zal men binnen kort hier zien uitbarsten: Ik twijfel geen oogenblik of wij krijgen in dezen lantdag placaten die veel erger zijn dan de Gelderse verbodt van uit te marcheren[,] vernietiging der genootschappen[,] verbod van requesten door meer dan zes getekent, in te geven en nog meer zijn in de herssenen alrede gesmeed God beware er ons voor. maar ik vrese de boeren beginnen te praten van de Staten in een andere karn te zetten. Zoals ik hoor; zullen die placaten niet vrindelijk ontvangen worden. De tekening van d'adressen op weinige plaatzen slegts werkstellig gemaakt is voorbeeldeloos sterk geweest en heeft een algemene sensatie gemaakt

Ik verzoek aan de Heer Van de M[arsch]⁶ kennis te geven van onze laauwhijd en slegte dispositie

Ik sluit de advisen der Zevenwouden, welke ik gisse dat uit het conventiaal of uit de zamenkomst der meerderhijd gekomen zijn, en dus onze Staatsresolutien, zo zullen vallen.

Gister bij het aankomen van de courier uit den Haag mede brengende de conclusie bij h[unne] H[oog] M[ogenden] omtrent het marcheren der Regimenten na Holl[and] ontving ik door deselve een brief welke ik terstond aan mijne vrienden communiceerde. Wij hier op alle met het vrolijkst gelaat, en onder het zeggen *nu is de boel al gered* in de vergadering gekomen maakte dit zulk eene verslagenthijd op onze laffe zielen, dat zommige schreiden. Ik blaas altijd[,] 't ruimt. Westergo en steden adviseren op dit moment, dog hebben nog niet geconcludeert[,] de post vertrekt.

Uit Groningen om vrijwilligers van hier te zenden, zal zonder wezentlijk gevaar niet veel apparentie zijn, en zij zouden te scheep moeten gaan of ten minsten hunne wapens zenden, wijl men het door Drent niet zoude laten passeren, ook staan de zaken in de gehele provincie zo gunstig niet als men elders denkt, in de Ommelanden begint op cenige plaatzen het dragen van Orange zo sterk dat men in de kerk mede heeft gebriljeert, zodat de Pr[ins] Gen[eraal] daarop tans informatie neemt, d'Ommelanden zijn niet goed, wil men iets goeds uitwerken het moet geschieden met kunst en vliegwerk.

[2] Copie van de missive uit Vr[iesland]

Onze Aris[tocraten] drijven door Ik proponeerde de gisteren bij de vaststelling der placaten om daar men het voorbeelt van Gelderl[and] scheen te volgen, ook thans zulks daar in te doen, om deze placaten nader in advis te houden Ik weet waarlijk niet wat te doen. Drie plans zijn er 1 recoraliatie' met de Stadh[ouder] op voordelige en geoffereert wordende gronden. 2 door de bontgenoten te werken 3 in eenige districten de publicatie te weigeren, en dan de rol van Elburg ook hier te speelen Het eerste weet ge dat tegen mijn advis is, maar ik durv het om groter kwaad te keren niet direct afslaan. Ik ben uit onze bijeenkomst benoemt om met hem te handelen Ik zal hem wat in luieren leggen, op dat de reconciliatie dus te diff[i]cielder word tuschen hem en de Aris[tocraten], en intussen mijne negociatien in Holl[and] voortzetten. Mijn pian is namelijk om ons als leden van Regering aan de bontgenoten te adresseren, wij hebben in alle Quartieren daar wij sessie hebben, bij eene gedetailleerde propositie getoont, dat er abuisen tegen het Reglem[ent] van Regering plaats hebben, en geurgeert op redres, dog deze proposities zijn gerejecteerd, dus ons de weg afgesneden om ze verbeterd te krijgen, en aan de natie verboden zijnde zig daarover bij requeste te beklagen, zo is alle weg van redres volkomen afgesneden, en wij worden genootzaakt om ons aan de bontgenoten te adresseren Ik hoor dat men voorgenomen heeft door een resolutie het hof te geiasten mij te doen acioneren over de protesten, die ik van tijd tot tijd gedaan hebben. Ik zal ze wagten, als ik maar regt kan krijgen, maar heb geen souten te

wagten. Die missive mishaaft mij[,] verwacht U consideratien daarover[,] ondertekene mij met alle agting
Zwol d'24 7ber 1786 T T.

Aantekeningen:

enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco;
de copie: enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

- 1 . kring.
- 2 . Anthonij Frederik Robert Evert van Haersolte van Staverden.
- 3 . Jacob Egbert Lycklama à Nijeholt (1742-1810), te Friesland. Heftig patriot. Hij bevond zich in 1788 te St.Omer (*NNBW* 9, 633; Bergsma, *For uwz lân, wyv en bern*, 162).
- 4 . Horatius Allard Hiddeman van Knijff (? - ?). Grietman van Ferwerderadeel. In oktober 1787 bevond hij zich onder de vluchtelingen te Brussel (Bergsma, *For uwz lân, wyv en bern*, 56, 146, 162).
- 5 . Hector Livius van Altena (1741-1806), uit Tietjerk. Advocaat, secretaris van de 'Franeker' Staten en griffier van de 'Pretense Staten'. In oktober 1787 bevond hij zich onder de vluchtelingen te Brussel, hij werd veroordeeld. Lid van de Nationale Vergadering (Elias, *Volksrepresentanten en wetgevers*, 21-22; Bergsma, *For uwz lân, wyv en bern*, 142, 154, 160, 162; De Gou, *Dagboek van een patriot*, 235).
- 6 . Robert Jasper van der Capellen van de Marsch.
- 7 . Lees: reconciliatie.

21. Brief van 28 september 1786

Hoogh Wel Geboren Gestrenge Heer

De Heer van Rijssel¹ heeft mij toegezonden het manifest, hetgeen Geld[erland] aan de bontgenoten zendt, en communicatie van hetgeen in een Quartiers vergadering voorgevallen is, verweigering van zijn aantekening en gedane protest tegens de resolutie gearresteert, vorders dat nog geen publicatie van amnestie bekend was, en dat het genoeg zoude hebben UHWG en de Heer van Rijsselt te Deventer te zien, gisteren avondt bij de Heer Van Marle zijnde ben ik verzogt UHWG te proponeren maandag eerstkomende, wanneer wij aldaar ook zouden zijn, ten einde preparatoir te besighen, ten welken einde verzogt heb dat die uit wijnige leden mogt bestaan, hetgeen gearresteert is, op UHWG overkomst op die dag ben ik verzogt aan te dringen dat plaats heeft, daarvan acquitere mij bij dezen en zie UHWG tegemoet. Cramer² schrijft UHWG en daar zoude de bijeenkomst gehouden worden. Bij mijn vrind zijnde boven genoemd vond ik daar de publicatie van amnestie die UHWG overgezonden had, de namen, die UHWG ze geeft; ben ik bereid t'ondertekenen, om al het lastige daar uit te halen, hetgeen er in verborgen is, vereist ze nader lecture, mijn vrind Roller heb ik ze laten lezen, is bewust van citatie; zal zig wagten voor het Gelders territoir te betreden, het hof blijft t'Elburg g'occupeert, dog van haar verrigte lekt niets uit. Om completie te vragen aan Holl[and] is men het eens vier bataillons, dog ik gelove dat zulks moet zijn, zo Holl[and] die kunnen kan, en vier Comp[agn]ien Cavallerie, heb geschreven aan Blok en Spaan om het daar heen te dirigeren, dat het committe den twaalvden vergaderde, d'at-

gemene vergadering den 13 en 14 den 15 zo tijdig vertrok dat tot Amsterdam mij dien dag kost inschepen na Zwol, want U lieder territoir te betreden, heb ik wijinig lust, weer en windt moet mij voordelig zijn, en dan moet ik nog de volgende dag[,] niet uitgerust van de gedane reize mij weder op reize begeven, dat is alles wat mij aangevergt kan worden Adieu mijn waarde vrind ondertekene mij met alle hoogagting

Zwol d'28 7ber 1786.

T T

Aantekeningen:

enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

- 1 . Frederik Benjamin van der Capellen van Rijsselt (1738-1806). Patriot. Wordt op eigen verzoek in 1780 uit de ridderschap van Zutphen ontslagen. Burgemeester van Zutphen, in 1788 niet herkozen. Broer van Robert Jasper van der Capellen van de Marsch (Van Dijk, *De wekker van de Nederlandse natie*, 12).
- 2 . Adolph Hendrik Cramer (1757-1824). Secretaris van Deventer. Patriot. In 1787 ontzet en vluchtte naar Frankrijk. In 1795 weer secretaris van Deventer, in 1801 lid van het Wetgevend Lichaam (Elias, *Volksrepresentanten en wetgevers*, 66-67; De Gou, *Dagboek van een patriot*, 280) of Petrus Cramer (? - ?). Dominee te Balk. Gematigd patriot. Hij werd op 16 september 1787 aangeklaagd over een preek waarin hij sprak over 'het vertreen en vertrappen van de rechten, en vrijheden des Volks' (Bergsma, *For uwz lân, uyv en bern*, 95).

22. Brief van 25 november 1786

Hoogh Wel Geboren Gestrenge Heer

Cramer heeft mij op UHWG verzoek geschreven, dog UHWG brief vervolgens ontvangen, gaf mij meerder kennisse, hetgeen betrekkelijk UHWG zo in het Quartier als in de Landschaps vergaderinge voorgevallen is, met genoegen heb ik de namen en het aantal der Leden, die zig in de respective quartieren g'interesseert hebben voor UHWG gelezen, ben verzekert dat, wanneer het een Landschaps deliberatie andermaal zal worden, nog meer zig tegens soortgelijke vervolgingen zullen kanten, en het besluit zal eindelijk zijn, dat, door UHWG cordate denkwijze en getinmeerde¹ stem ervan zullen afzien, ja wensten met begonnen te hebben, om UHWG saak te defenderen heb ik nimmer bekommeringen gevonden, het is mij bijzonder liev, dat mijn nabestaande zo *uitmuntend* zig gedragen heeft, wil mijn genoegen hem bij schrift te ~~keunen~~ geven, wenste hem te kunnen persuaderen, dat het advis door den druk gemeen maakte doe er vast een poginge op, indien het advis zo zeer voldoet, moest zijn doen met naam publicq worden, bedank.

Het advis van de meerderhijd of om beter te zeggen de resolutie van Schepen en Raden is gisteren publicq geworden, neme de vrijhijd UHWG een exemplaar ervan aan te bieden, heb UHWG brief aan van Marle geschreven gelezen, het is niet mogelijk aan die vijf Heren meerder toe te geven, men is niet zeker, dat het daarmede een einde zal zijn, het komt mij voor, dat dan nog meer zullen vragen, dit onder~~one~~, hetgeen mogelijk bedenkelijk zal zijn te accorderen, twijffel zeer, schoon zuiks breedt wordt opgegeven dat de burgerie in't algemeen van haar gevoelen zal zijn, wanneer door een oproepinge daarvan een proev zal genomen worden, het zal mij bijzonder aangenaam zijn, dat UHWG mij toezendt een copie van de brief, die de

Staten van Gelderl[and] aan Overijssel schrijven, Om die te beantwoorden had ik gelegenthyd met de goede vrinden vooraf t'overleggen, eer de lantdag begon, gisteren liet mij Dandels zeggen na Deventer vertrok om twaalf uren, dog is vertrokken om negen uren, kost niet klaar worden, verblijf met hoogagting Z[wolle] den 25 Nov 1786.

hope niet dat dolle passen zullen voorgeslagen zullen worden, zo ja, hope dat'k ze keren zal

Aantekeninge:
enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

1. Lees: geëstimeerde.

23. Brief van 28 november 1786

Beklage Roller, zo dikwerf hem zie, is het slagtoffer van het Patriotisimus, zo ras ijverde tot nut van het vaderland werkzaam was, is getragt hem zijn bestaan te benemen, verregaande onaangenaamheden hem aangedaan moeten ondervinden, in haar kwade oogmerken misschien geslaagt, zijn toestand beter aan UHWG als aan mij bekend, agt ik het onnodig hiervan breder te gewagen, kwam zondag avont bij mij praten, was ten uitersten droefgeestig, en zeide mij, dat zijn langer absentie zijn zaken onherstelbaar moesten verloren gaan, daar mogt van komen, wat er ook wilde, besloten had zig na Zutphen te begeven, dit komt mij voor ten uitersten gevaarlijk, riedt zulks ten kragtigste af; ja badt hem die wanhopende stap niet te doen, Haarsolte¹ kwam vervolgens, en wij ondersteunden malkander om van die wanhopende stap af te zien, wij hebben het niet verder kunnen brengen, als dat beoovt heeft daarover te zullen schrijven en raadt innemen, voor zoverre zijn character hebbe leren kennen is hij lievderijk, goedhartig, genegen om zijn evenmens behulpzaam te zijn, onmogelijk kan aan horen klagten van verlegentheid, daar zijn evenmens zig in bevint, en principaal deelgenoten met hem, dit heeft hem tot hulp aan verscheiden te verlenen niet kunnen doen onthouden, maar dezelven verleent, beklagt zig dat men hem hier voor alles alleen laat opdragen, van missen zig bijvt ophouden te Deventer, dat er buiten het nationale fonds, nog geen pian bij intekeninge te Zutphen was, het welk vrij wel gelukt was, dat het eerstgenoemde kost gebruikt worden, het ander tot ondersteuning geheel voor diegene was, die als vlugtelingen moesten omzwerven, haar toestand beklagenijk, en hij die boven vermogen doet wel ondersteunt mogt worden, heb ik gemeent UHWG zulks te moeten voordragen, en onder het oog brengen, met vriendelijk verzoek die allesints braven en bij mij zeer geagte Roller behulpzaam te zijn, waarop UHWG rescriptie tegemoet zal zien. Uit een brief van Ten Broeke², datt wien geadresseert had een brief om aan UHWG te verzorgen bij deszelvs verblijf te Deventer moet ik denken, dat UHWG niet geweest is, vermits mij schrijft, dat met de looper verzonden hadt, wil niet hopen dat UHWG door indispositie daar te komen verhindert zal zijn.

Tot dus verre heb ik geen tijding, dat de brief van de Staten van Gelderland aan Overijssel ingekomen is, de brieven uit Groningen gewagen ook niet van een brief van die Staten ingekomen, nog veel minder van een declaratoir van de minderheid, waarvan UHWG indeszels brief gewaagt, vermoede niet dat tot inkeer zullen

zijn gekomen, en ze niet laten afgaan, maar beide gearresteert, geexpedieert zullen zijn, UHWG mij belooft hebbende een copie van die van Overijssel, om reden in mijn vorige gemeldt herinnere die belofte, en het zal mij aangenaam zijn, daaraan te willen voldoen.

[2] Het is hier niet alleen, maar in de beide andere Steden ook omtrent het regeringsreglement nog niet geschikt, zo ontvang ik het conceptreglement, hetgeen de burgercommissie aan haar principalen overgeeft, ter overweging, neem de vrijheid UHWG toe te zenden een exemplaar, wat bij de Steden besloten zal worden omtrent de propositie van eenige Edelen op den 26 Oct[ober] gedaan, bij dezelve overgenomen, schijnt mij toe dat men nog onbepaaldt is wat te resolveren, het verveelt mij, omdat men niet vordert, en een bijeenkomst hoe nodig ontmoet zoveel zwarigheden, excusch van belet, die niet veel beduiden, dat in propositie te doen, en conferentie te verzoeken te willen houden, geheel van zal afzien, UHWG zal hier nog bij vinden een schrifture die Haarsolte mij toezendt om in te sluiten hebbe eer mij met alle hoogagting te ondertekenen

Z[wolle] d'28 Nov 1786.

T T

Aantekeningen:

enkel, kant 1 en 2 beschreven.

1. Anthonij Coenraad Willem van Haersolte tot de Doorn.

2. Niet nader getraceerd.

24. Brief van 31 december 1786

Ik nam de vrijheid UHWG brief aan mij geschreven te beantwoorden en t'adresseren aan UHWG Heer broeder¹ in 'S Hage, UHWG brief gaf mij daar toe aanleiding, eerstelijk Roller van dienst te zijn, waarover mij geschreven hadt, ten anderen belofte mij te communiceren, hoe U had gevonden de toestant van het vaderlant, en wat hoop zig opdeet tot herstel van het zelve, dit laaste moest ik afwagten, wat daar omtrent men oordeelde, dat ik weten moest, daarom in die brief alleenlijk het eerste point aangeroot, en zulks waarlijk uit agting voor hem, niet minder gevoelig, dat zijn ijver voor het welzijn van het vaderlant de source van zijn ongeluk was, zijn misdaat uitmaakte, waarom als een vlugteling moest zwerven, kosten ten gemene nutte gedaan niet gerestitueert, mogelijk niet gevraagd, zoud ik wel kunnen geloven om zijn edelmoedige denkwijze, wat U heeft in Holland uitgevoerd ten zijnen nutte is mij onbekent, en schoon mijn vermogen aldaar allergeeringst is, zo ben ik egter bereid deconiert² met U te ageren, Zoude zekerlijk U in des zelfs zwaarwigtige bezigheden niet interrumpen gav Roller zijn komst mij niet gelegentheid ertoe, die, nadat mij voor eenige dagen verhaalt had, dat de Zutphense die met verlof van hier derwaarts gingen, zo ras aan de regering aldaar haar komst bekendt was, geciteert wierden, waar uit dan besloot, geenzints de regering haar intentie was om erbij te berusten, dat die geciteerdens de vrije lugt boven de kerker verkiezende, wederom herwaarts waren gekomen, Roller declareert mij woensdag met alle de zig hier bevindende Zutphenaaren de reize te willen aannemen, en ten dien einde aan U van dezen avondt een expresse te willen afzenden, had eenige Heren bij mij, dog wierdt gewaar de reden, welke daar in bestond, omdat Lindenhof, die de penningen uit Holland ontvangt, uittelt, gezegt had, dat ter betaling van de week zaterdag vervallen geen geldt in cas had, dit maakt hem zeer

mismoedig, schoon Lindenhof hem verzogt de post van woensdag af te wagten, om dat aan Vrede³ te Leiden geschreven had, heeft mijn raadt geen ander gevolg gehad, als dat d'expresse heden dezen avondt nog vertrekt, hetgeen mij zelve komt zeggen, profiteere van die gelegentheid om UHWG deze te doen geworden, (dit heb ik vergeten dat Lindenhof verzogt bij mij te willen komen, ende verschenen week soldie te betalen geschikt,) overweegt bid ik gesamentlijk, als dienst van hem genoten, zo volvaardig als geweest ten uwen en ten algemene nutte te werken, ook algemeen gewerkt word om hem voor ongelukken te behoeden, ben er door aangedaan, en mijn indispositie belet mij over dat point verder te schrijven. Heb agt dagen mij bezig gehouden om de regenten dezer stad met de burgercommissie te vereenigen, daar mede vrugteloos gewerkt mij afgemat, d'onderhandeling is afgebroken, en van de kant van de regering moet men stil zitten, tot aanstaande vrijdag, wanneer de Meente zig expliceren zal over het rapport bij haar overgenomen, vrees voor grote verwarring hier ontstaan zal, zo het zo blijft, de tijd moet men afwagten, de Heer [2] van Haarsolte⁴ heeft mij verzogt U schrijvende te willen herinneren dat tekening van een Engels bosjen te willen verzenden, ondertekene mij met alle hoogagting

Z[wolle] d'31 Xber 1786. T T

Aantekeningen:
enkel, kant 1 en 2 beschreven.

- 1 . Waarschijnlijk Frederik Benjamin van der Capellen van Rijsselt.
- 2 . Lees: ter versiering, opluistering.
- 3 . Pieter Vreede (1750-1837). Textielfabrikant. Patriot. In de zomer van 1781 woonde hij tijdelijk in Emmerik nadat hij uit Leiden was gevlucht uit vrees voor vervolging wegens een ode, die hij had gepubliceerd. Sedert ongeveer 1783 was hij een persoonlijke vriend van Joan Derk van der Capellen. Samen met Rutger Jan Schimmelpenninck hielp hij Wybo Fynje met het opstellen van het *Leids Ontwerp*, een van de belangrijkste politieke documenten van de burgerlijke beweging. In het voorjaar van 1787 had hij met drie juristen de leiding van het in Holland ontstane Uitvoerend College, dat zorgde voor militaire coördinatie van de vrijcorpsen en dat het centrale correspondentie-bureau voor de burgerlijke organisaties in de Republiek was. Hij vormde met Reyer van den Bosch en Heldewier de 'Commissie van Woerden' en vluchtte na de inval van de Pruisen naar Lier bij Antwerpen waar hij een nieuwe lakenfabriek opzette. Na enige jaren keerde hij terug, werd lid van de Nationale Vergadering en in 1798 lid van het Uitvoerend Bewind. Bij de staatsgreep van juni 1798 vluchtte hij weer naar Lier en raakte financieel aan de grond (Van Dijk, *De wekker van de Nederlandse natie*, 30, 31, 40-41; De Wit, *De Nederlandse revolutie*, 66, 85, 154).
- 4 . Anthonij Coenraad Willem van Haersolte tot de Doorn.

25. Brief van 6 maart 1787

Bij mijn komst in Amsterdam op den 20 der gepasseerde maant ben ik door een hollend paart onder de voet gesmeten, en heeft mij toegebracht twe wonden aan mijn been en een contusie aan de knie, vele pijn heb ik geleden, en ik lijde die nog, de wonden zijn op verre na niet genezen, dit heeft mij verplicht van mijn reize na S Hage af te zien. den vierden dezer, ben geretourneert, UHWG veel geerde

wiert mij ter hand gestelt, van een vorige brief aan mij geschreven, heb ik die niet ontvangen, maar wel heeft mij of van M[arle] of L[indenhof] gezegt van UHWG een brief ontvangen te hebben, waarin UH schrijft mij ten eersten te zullen schrijven, dit heb ik vergeeys gewagt, na tijding van U gevraagd, beantwoort, dat niet anders wist als gezond

Vanal het gepasseerde tot Amsterdam heeft U berigt, niet van eene maar door diverse brieven gekregen, zal om die reden, daarvan niet gewagen, intuschen is het een zaak van het aldaar gebeurde van dat aanbelang voor het algemeen welzijn van de republiek, die stad de goede zaak aanklevende dat voor beide anderen zullen volgen, en dus een meerderhijdt in de Staatsvergadering van Hollant krijgen, indien men in Amsterdam voorvaart met die bedaarhijdt te handelen, zoals ik de gemoederen gestelt en gelaten heb, zo belove mij veel succes, men verlangt na U, daar toe verzogt, moet ik als een wezentlijke nut U presentie daar kunnende zijn het verzoek appuis[se]ren, U wordt in dezen niet wederhouden, doorop handen zijnde Staatsvergaderingen, die zoekt men bij U zoveel mogelijk uit te stellen, integengestelde bevinde mij moet wegens d'ophanden zijnde lantdag den 12 dezer bepaalt aanvang te nemen, buiten staat tot het bijwonen van de contracte vergadering mij in 'S Hage te laten vinden, tuschen de lantdag en het reces daartoe is de tuschen tijd al te kort, en die tuschen tijd kan men misschien ook wel benodigt zijn, om hetgeen de partie in't werk stelt tegen te gaan, en de wijze, hoe't overleggen, om die reden komt mij voor, hetgeen gemakkelijk zou zijn, indien of Hemert of Jordens¹ present in 'S Hage de bijwoning van het zelve geliefde opzig te nemen. Den Drost van Salland² bevindt zig op den huize Rechteren drie uren van Zwol gelegen, men zegt dat daar conferentien worden gehouden.

Ik verwondere mij ja laat ik liever zeggen bedroef mij dat zo wijnig zorg wordt gedragen, laat ik ook liever zeggen voor haar geen zorg gedragen wierd, wat zoude het zijn met die ongelukkige slagtoffers van Zutphen, indien anderen het niet deden, het is niet genoeg woorden, maar daden verkies ik, thans is er hier een van de Zutphense overleden, eer [2] zal men aan R[oller] zonder restitutie te doen, die onkosten laten maken, men zendt schone stukken over[,] men zendt agtentwintig guldens over, zorg niet voor de vrouw, moet die geringhijdt met haar delen, overal wordt voor de vrouwen gezorgd, mijn waarde vrind, ik meine U niet; maar spreek in het algemeen van U landtgenoten, die dienst van hem gehad hebben, hetgeen verzamelt is staat hem heden verzorgt te worden

Met de Heren Staphorst³ heb ik afgesproken het programma levendig te blijven houden onder verbetering geeven bedenking of het niet goedt was, het zelve programma in de burgersocieteit bekendt te maken[.] preparatoir heb ik daaromtrent gesproken, mijn komst in de Vaderl[andse] societeit is het U voordelig aangebragt, U meerder vermogen op dezelve wijze handelende bij deszels komst aldaar zal nog meer dienst doen, dit verzoek ik voor mijn vrind, die ik als of mijn lantgenoot agte, recommandeer mij in U vrintschap ondertekene mij met agting T T Z[wolle] d'6 Maart 1787.

Aantekeningen:

enkel, kant 1 en 2 beschreven.

1. Mogelijk Coenraad Alexander Jordens (1749-ca.1807), burgemeester te Kampen of Gerrit David Jordens (1734-1803), burgemeester te Deventer.
2. Sigismund Vincent Gustaaf Lodewijk van Heiden Hompesch van Ootmarsum (1731-1790). Vertrouweling van de stadhouder. In 1755 werd hij lid van de Overijsselse ridderschap en afgevaardigde in de Staten-Generaal. In 1769 werd hij drost van Twente en in 1786 drost van Salland (Gabriëls, *De heren als die-*

naren, 242).

3. Nicolaas van Staphorst (1742-1801) en zijn broer Jacob van Staphorst (1747-1812), bankiers. Zij financierden samen de Amerikaanse revolutie (Elias, *Volks-representanten en wetgevers*, 224; De Gou, *Dagboek van een patriot*, 280; Geyl, *De Patriottenbeweging*, 146).

26. Brief van 15 maart 1787

Heb den 12 dezer UHWG veel geeerde ontvangen, en daar uit gezien, dat UHWG uitgeschreven had een contracte vergadering te houden in 'S Hage den 30 dezer met verzoek dat die wilde bijwonen, twijffel zeer of tegens die tijdt mijn been wel zal genezen zijn, dan nog hoe het met de lantdag op gisteren begonnen zig schikken zal, ik wensche en mijn goede vanden met mij dat korten tijd wij maar schijden en spoedt gemaakt mag worden, om die reden is het mij onmogelijk die vergadering bij te wonen, de Heren Vos¹, Hemert en Jordens² bevinden zig in 'S Hage zullen zig daar mede wel willen *chaigieren*

De meerderhijdt van de Ridd[erschap] heeft de vergadering geopent met een aantekening tegens de resolutie over de dispensatie van den eed op het reglement gedaan zig gereserveert, dan nog een over de leden uit de Steden Deventer en Zwol ter vergadering verschenen, als zijnde de keur niet gedaan ingevolge het reglement, dit point heb ik aangemerkt als domesticq, zoals het ook reeel is, en bij vorige gelegentheden ook zo begrepen is, van het zelvde gevoelen is geweest, Doren³, Hogenhof⁴, Westerveld⁵, Marxveldt⁶, Paarslo⁷ en Oldemeulen⁸, de Heren Van de Steden hebben het op die voet beantwoort; voorts is gelezen het antwoordt van de Stadh[ouder] over de plans van verandering van het reglement Evildt aan commissarissen te zenden om te handelen, daar is nog geen resolutie over gevallen, zal geaccepteert worden, maar de wijze is nog niet geschikt, heden valt bij de Ridd[erschap] misschien daar over deliberatie, op den 19 heeft de minderhijdt van de Ridd[erschap] haar contra aantekening overgegeven[,] is nog niet gedrukt, de Steden hebben zig daar mede gevoegt, de gedane aantekening zijr alle uitgebreidt, zodat daar de tijd mede doorgebracht is, voeg hier de stukken bij, mijn been kwelt mij[,] verpligt mij af te breken, en het overige van U brief te beantwoorden tot een volgende te reserveren verblijve met agting

Campan d'15 Maart 1787.

T T

Aantekeningen:

enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

1. Vos (? - ?). Magistraat te Elburg (Weststrate, *Gelderland in den patriottentijd*, 194) of Carel de Vos van Steenwijk tot Nijerwal.
2. Coenraad Alexander Jordens of Gerrit David Jordens.
3. Antonij Coenraad Willem van Haersolte tot de Doorn.
4. Godard Willem de Vos van Steenwijk tot Hogenhof.
5. Rudolf Christiaan van Rechteren tot Westerveld (1749-1812), getrouwd met de dochter van Joan Derk van der Capellen. Hij weigerde in 1788 de eed op de constitutie (De Vos van Steenwijk, 'Een Overijssels patriot', *VBORG* 86 (1971), 57).
6. Reint Wolter Sloet tot Marxveld.
7. Jan Anthonij Zwier van Isselmuiden tot Paaslo (1760-1810). Hij weigerde ir.

1788 de eed op de constitutie. In 1795 weer lid van de Staten van Overijssel (De Vos van Steenwijk, 'Een Overijsselse patriot', *VBORG* 86 (1971), 41).
 8. Johan Christoffer Willem Unico van Munchausen tot Oldemolen (ca.1749-1804).

27. Brief van 14 april 1787

Tot antwoord op UHWG laatst geeerde betrekkelijk de critique toestand van de Gen[eraal] Maj[oor] van der Hoop¹ om daar omtrent eenige voorsieninge te doen, komt te vervallen, also bovengenoemde zijn Collonels tractement staat en betaalt wordt door Holl[and], dit heevt zulks geignoreert.

Woensdag tegens de middag zijn de Heren Van Linden², en Bomble³ [en] Vatebinder⁴ als Commissarissen van Z[ijne] H[oogheid] alhier gearriveert, hebben aan de Here Droste Van Sallandt⁵ in persoon kennis van haar aankomst gegeven, zijn HWG heevt zulks den volgende dag ter vergadering gecommuniceert, waarop vrijdag de eerste conferentie gehouden is, geopent door een korte aanspraak, verwelkomt, en ter zelve tijd ook laten gevoelen, waartoe wij gequalificeert waren aan haar bekend, uit de rescriptie van de Staten aan Z[ijne] H[oogheid] den 21 Maart dezes jaars gedaan, op een vrindelijke wijze door den Heer Van Linden beantwoort, waarna zijn credential overgaf en voorgelezen, copie ervan gehouden, en het origineel aan de Heren Commissarissen teruggezonden na een korte tuschen pozing, vrieg ik om aan de commissie te willen overgeven de consideratien van Z[ijne] H[oogheid], over de toegezondene plans van begeving van ampten en commissien, haar aansprekende had ik gezegt, dat wij zulks verwagten in eens, dog zeiden, dat oordeelden, dat de conferentien moesten geopent worden met de bezwaren en het reglement van 1675 de basis moest zijn, na over en weder daarover gesproken, de commissie van Ridd[erschap] en St[eden] aan Heren commissarissen gezegt, dat geen ander qualificatie hadden als om over de toegezondene stukken te confereren, viel het besluit bij Commissarissen om aan mij te vragen of ik copie van de gedane aanspraak wilde geven om te zien of uit dezelve niet een voorslag zouden kunnen doen om de conferentie te beginnen, heb haar zulks niet geweigert, en ten spoedigsten een copie vervaardigt toegezonden, waarop ik heden morgen schriftelijk antwoord heb gekregen, door mijn indispositie houd ik het huis, de commissie van Ridd[erschap] en Steden bij mij verzogt om het bovenstaande antwoord te communiceren, hebben de vrindelijkhijd gehad te komen een antwoord gearresteert, waarbij haar te kennen gegeven word dat wij die consideratien inwagten, dat ons zoude overgegeven worden, dus gepersisteert bij hetgeen mondeling bij de eerste conferentie gebeurt was, de commissie van Ridd[erschap] en St[eden] heeft haar zuiks heden toegezonden en tevens genodigt tot het houden van een conferentie maandag om elv uren, hetgeen geaccepteert hebben, twijfele of zullen voldoen om die consideratien over te geven, dog men kan er niet van zeggen, zo niet, zuien die conferentien ras geeindigt zijn, mijn indispositie kan wel oorzaak zijn, dat iets vergete vergeeft zuiks, wanneer onder U oog al het gepasseerde komt, vlej ik mij dat ons gedrag goedkeuring zal hebben, het spreken valt mij moeilijk om de

borst
 [2] Daar is een commissie uit Ridd[erschap] en St[eden] gedecerneert om onderzoek te doen over de gepleegde baldadigheden, en daarvan te rapporteren[,] een advocaat benoemt om haar t'adsisteren, het kwaadt moet niet ongestraft blijven. Van de morgen is een rapport over d'Utrechtse medicatie uitgebragt, alsmede een concept missive daar over aan h[unne] H[oog] Mog[enden] te schrijven, die mediateurs zullen dingsdag benoemt worden.

Gaa hier mede over tot het expliceren van een vorige, hetgeen U vraagt, het heevt mij gevoelig getroffen dat U over hetgeen [ik] voor Roller tot Amsterdam gedaan heb van mij meer ijver en vlijt verwacht had, gelove dat nimant voor zijn vrinden ijveriger kan zijn, een beschuldiging van U van die aart die mij kent, ongevoelig daaromtrent te zijn kost U niet verwagten, dat die penningen aan hem ter hand stelde was natuurlijk, omdat ze voor hem waren, wist van Wildrik⁶ niets, *verlaten* ziet daar op omdat boven genoemde Roller mij kwam zeggen of Van der Wijk⁷, dat die van Hattem tot tweemaal adssistentie in penningen van Zutphen kort op elkanderen en op die tijd, dat ik schreef ontvangen, toen viel mij mede in, dat ik niet wist, dat voor die van Zutphen eenig adres bij Holland gedaan was, ik hope hiermede een voldoende explicatie gegeven te hebben, agt Roller en dan word oud bloedt nog wel eens warm.

Hope dat U aanstaande lantdag wat goeds voor het algemeen welzijn zal uitwerken, op d'onze heb ik hoop, verblijve met alle agting

Campen d'14 April 1787.

T T

Aantekeningen:

cnkel, kant 1 en 2 beschreven.

1. Waarschijnlijk Mr. Cornelis van der Hoop Gijsbrz. (1752-1817). Lid van de vroedschap en schepen te Amsterdam. Patriot, in 1787 uitgeweken naar Brussel. In 1795 lid van het Provinciaal Bestuur van Holland, in 1797 lid van de Nationale Vergadering, lid van de Gemeenbestgezinde Sociëteit der Moderaten te Den Haag. Directeur van de Hollandse Mij. der wetenschappen (Elias, *Volksrepresentanten en wetgevers*, 120-121; De Gou, *Dagboek van een patriot*, 250).
2. Derk Wolter van Lynden (? -1806), uit Gelderland. 1761 Zeeuws gedeputeerde in de Staten-Generaal, 1777-1781 extraordinaris envoyé aan het Zweedse hof, 1781 Wenen, 1781 keerde zich als een der eersten tegen de hertog van Brunswijk, 1783 extraordinaris envoyé te Londen, 1795 benoemd tot gezant in Denemarken (Gabriëls, *De heren als dienaren*, 416, 417, 418, 421; De Gou, *Dagboek van een patriot*, 255).
3. Niet nader getraceerd.
4. Geert Carel Cocnraad Vatebender (1758-1822). Patriot. Redacteur van de Goudsche Courant en lid van de Nationale Vergadering (Elias, *Volksrepresentanten en wetgevers*, 237; Weststrate, *Gelderland in den patriottentijd*, 221; De Gou, *Dagboek van een patriot*, 277).
5. Sigismund Vincent Gustaaf Lodewijk van Heijden Hompesch tot Ootmarsum.
6. Mr. Berent Wildrik (1754-1831). Advocaat-fiscaal van het graafschap Zutphen. Patriot. In 1787 verbannen. Lid van de Nationale Vergadering (De Gou, *Dagboek van een patriot*, 248).
7. Frederik Jan Theodorus van der Wyck of Nicolaas van der Wyck.

28. Brief van 22 april 1787

De commissarien van Z[ijne] H[oogheid] zijn zaterdag agtermiddag vertrokken, en des morgens elkanderen gerataireert¹, bijzonder vrindclijk jegens elkanderen, van de kant van de Commissarien zijn de conferentie afgebroken, van de eerste conferentie af hebben wij verschilt over de wijze hoe de conferenties te openen, volgens de rescriptie van den 21 Maart aan Z[ijne] H[oogheid] gedaan, wierdt gevordert de

consideratien van Z[ijne] H[oogheid] over de toegezonden plans te willen overgeven, en vervolgens die desenteeren in de conferentie, van d'andere kant wilde men het reglement van 1675 en 1748 tot een bases van de conferentie en niets over en herdrukt, geheel tegens de last van Gecomm[itteerden] van Ridd[erschap] en St[eden] strijdende hebben wij aan onze committenten daar van kennisse gegeven, die ons gehouden gedrag approbeeren, de meerderhijd van de Ridd[erschap] uitgezondert, van de resolutie hebben wij bij extract aan Commissarien van Z[ijne] H[oogheid] kennisse gegeven, die daarop een courier na Nimwegen gezonden hebben[,] twe dagen uitstel verzogten, geaccordeert, vrijdagavont kwam de courier terug, dien zelfden avont lieten mij verzoeken de commissie tegens den volgende dag om negen uren te beleggen, hetgeen deet, bij welke gelegenthijd een ampel memorie overgegeven, die den zelven dag aan Ridd[erschap] en St[eden] is gecommuniceert, de zaken zo staande heeft men g'oordeelt, dat Ridd[erschap] en St[eden] niet moest schijden, gelijk dan ook de vergadering gecontinueert is, op propositie van Deventer is dezelve commissie benoemt om de plans over de begeving van ampten in commisien na te zien, en nog staande de vergadering te rapporteren, dit rapport uitgebragt zijnde, wordt het bij alle de leden overgenomen, dan schijden voor agt dagen, en dan de zaken afdoen. Vos van Ni[j]erwal als mede Zwollingerkamp² hebben laten aantekenen dat zij zig voegden met d'aantekening van mij en andere Heren op den 13 Maart overgegeven mede voor hunne rekening namen. Paarslo³ heeft bij een ampel advis het zelve gedaan, zal daar het voornaamste op de lantdag gebeurt

In Zwol is men gewoon wanneer een nieuw lidt in het aanzienlijke gilde der podagristen komt te feliciteren, horende dat U daar thans aan laboreert, doe op zijne Zwols en felicitere, de podagristen worden out, en een hogen ouderdom te bereiken, wensch U toe ben met alle hoogagting

d'22 April 1787.

T T

ik lijde bij continuatie veel pijn in de borst, dog niettegenstaande zulks blijv ik werkzaam[,] met Theussink⁴ ben ik benoemt voor de mediatie van Utrecht, mag uit hoofde van mijn gedrag van U eischen spoedig berigt, het geen bij U voorvalt, wie zijn de Geldersen benoemt voor Utrecht, bij gelegenthijd meldt mij zulks.

Aantekeningen:

enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

1 . Lees: gerateerd.

2 . Rudolf Hendrik van Isselmuiden tot Zwollingerkamp (1752-1834). Hij weigerde in 1788 de eed op de constitutie (De Vos van Steenwijk, 'Een Overijssels patriot', *VBORG* 86 (1971), 37).

3 . Jan Anthonij Zwier van Isselmuiden tot Paaslo.

4 . David Thomassen à Thuessink.

29. Brief van 2 mei 1787

Dit is mijn wens, dat het gebeurde in Holl[and] indruk bij U landsgenoten mag maken, men behoorde zulks te verwagten van bedaarde menschen, bedanke voor het gecommuniceerde ik vleije mij daar mede bij de magistraten der drie hoofdsteden, twijffel niet of het zal ook wel bij de Gemeentens gaan, en de bewuste plans van

begeving der ampten en commissien komen g'arresteert, schoon gewoelt wordt met de kleine steden, thans verschreven, ben ik niet zonder hoop of het zal zig ook vinden, U ontvangt heden een expresse van hier, geloov aan geen onderne-
ming van dien aart, op zijn hoede te zijn, raadt U, keure zulks goet, de pijn in de
borst continueert, vooroverzitten valt moeilijk, en is nadelig, podagristen moeten
zitten[.] schrijven is niet nadelig, daarom verwagten alle weldenkende een nader
briev van hetgeen gebeurt op de lantdag.
afgezondene van UE eet morgen bij mij[.] heden na Campen vertrokken, ben met
alle agting
Z[wolle] d'2 Mei 1787. T T

Aantekening:
enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

30. Brief van 3 mei 1787

Van dezen morgen kwam hier om vijf uren per estafette afgezonden een brief van
Amsterdam, inhoudende verzoek om van hier canoniers te zenden, als mede man-
schappen voor Utrecht, morgen vertrekken de Zutphense[,] eenige Hattemers,
zullen zig daarbij voegen, canoniers hoe veel kan ik niet bepalen, mogelijk in gro-
ter getal als behoorde, UHWG brief gisterenavondt ontvangen gav ons gerusthijd,
verzekeringe van spoedig ons t'informeren, indien er iets wezentlijks gebeurde gav
veel genoeg, waarop wij vast staat maken, en ons verlaten, het bovenstaande om
UHWG te communiceren agt ik nodig, waartoe een gunstige gelegentheid zig aan-
biedt, U brief is bekend gemaakt, dog de daarop volgende heeft de beweging ver-
oorzaakt, de gemenen van Elburg te Campen zijn vaardig dog zo ik hore, d'officieu-
niet, daarvoor repondeer ik egter niet, maar zo is mij gezegt, dus gaan er mogelijk
van die kant geene na Utrecht, de lantdag denk ik dat bij U deze week zal schijden,
verzoek informatie van het gepasseerde verblijfje met alle hoogagting
Z[wolle] d'3 Mei 1787. I I

Aantekening:
enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

31. Brief van 21 augustus 1787

Hoogh Wel Geboren Gestrenge Heer

Ik heb de eer UHWG te bedanken voor het gecommuniceerde nieuws van de Gel-
derse lantdag, houden het vol, twijffel geen ogenblik of zullen zig over haar bruta-
liteiten beklagen, en er berouw van hebben, het zal haar op haar eigen kop te huis
komen. Het is niet goed dat Dan[de]ij[s] van de geheimen weet, hore dat te Zwoi
gezegd heeft, dat het bewuste fondsien was geschikt alleen voor de brigade, dat
heeft onder de brigade sensatie gegeven, en ongenoegen aan eenige leden van de
magisuraat verwekt, als vrind meen ik U dit te moeten communiceren, het geen wij
gehad hebben is nog niet geheel gebruikt, zo ras er niets meer overschiet, zal aan
de Heer Staphorst het gebruik van het zelve gemaakt verantwoordt worden, en het

twede furnissement vragen.

Ben een vijand van modderen, en de zaken zijn zo verre gekomen, dat het uiterste er op gewaagt moet worden, zijn mijn gedagten, U schrijft mij dat aan de Ridder [de] T[ernant]¹ deszelvs gedagten om mondeling over te brengen aan MMrn² gezegt heeft, en dat U met hem vrij eens was, daardoor versta ik dan niet *geheel*, mijn medeleden in de commissie hebben dat vertrouwen niet in mij gestelt, om mij het te communiceren, ben dus buiten verantwoording, zo T[ernant] ergens toe gebruikt word men schrijft mij uit Groningen dat T[ernant] anders luidende preliminieren als die van Rhede³, aldaar gecommuniceert had.

Tuschen zondag en maandag zijn de glazen te Campen ingeslagen ten huijze van de bakker Dekker⁴, alwaar de vergadering van d'O[ranje] societeit gehouden wierd, bij de predikant de Jong⁵, die zig voor lange onaangenaam gemaakt heeft bij de gemeente, omdat bij zijn doorreize na Holland tot Elburg bij d'O[ranje] burgermeester Vos⁶ gegeten had, en bij de Statebode Stuurbrink⁷, welke laatst genoemde gezegt wordt lidt van die societeit zoude zijn, bij die bode hebben de Heren Lijnden⁸ en Vatebinder als commissarissen van Z[ijne] H[oogheid] te Campen om met een commissie uit de Staten om over het reglement te spreken gelogeert geweest, een andere Statebode Nozeman⁹, wordt ook gezegt lidt te zijn, dan nog een zoon van de Wed[uw]e Stennekes¹⁰, deze laatste wordt gezegt president te zijn, en absent; waargenomen wierdt door Stabrink¹¹, en daar is geen plunderinge bij gedaan, en de nodige precautien zijn genomen, dat diergelijke geweldenarien niet meerder kunnen gepleegt worden, op maandag moest overgegeven worden de consideralien van de burgerie over het Regerings Reglement aan de burgercommissie, was bevreesd, dat daardoor d'afdoening van hetzelfde zoude vertraagt worden, dog men schijft mij dat ze overgegeven zijn, en aanstaande maandag aan de magistraat moet ingeleverd worden, en dat er geen de minste vrees is of alles zal wel aflopen, het oogmerk van d'oprigting van d'O[ranje] klanten vrijdelt, zodat ik moedt heb, dat met de veertien dagen, het in order aldaar zal komen. te Zwol loopt het omtrent het Stedelijk Regerings Reglement eer agter dan vooruit, dog volgens hetgeen ik gisteren gehoord heb begint het sammelen te versien, en de volks stem zal zig laten horen, het wordt tijd.

Het opgebroken Camp van burgers van Woerden wordt mij gezegt, dat Leiden gepasseert zoude zijn, wil hopen dat haar oogmerk zullen bereiken, en haar togt gezegend mag zijn.

Gisteren heb ik de Zwolse brigade zien manoevreren met genoeg, waren gecampeert, legerden zig in haar tenten, en marcheerden vervolgens na het Caterveer aan den IJssel, vuurden op den dijk, en deden aldaar eenige manoeuvres [2] twijffel niet of het zal in Hattem alarm veroorzaakt hebben, en kwamen weder in haar camp.

Tot Campen zijnde wiert ontdekt dat patrouilles Cavallerie uit Elburg of het Oldebroek des nagts kwamen op het territoire van Overijssel, de commanderende officier binnen Campen heeft per expresse bij een brief aan de commanderende officier t'Elburg daarvan kennisse gegeven, met verzekering dat zo weder gebeurde men daartegens de nodige mesures zoude nemen, geantwoort, dat het buiten zijn weten was, en geen last gegeven had, hetgeen haar was overkomen, zig zelve t'imputeren hadden, voor het vervolg zorg zouden dragen, dat zulks niet weder gebeurde.

De lust tot de wapening neemt toe, districten, waarvan het niet verwacht had verzoeken daartoe vrijhijd, wordt geaccordeert, en de wapens geleverd, in Twenthe vraagt men kleine veldstukjes, van een tot drie pont zullen geaccordeert worden, zo ras men die zal hebben, hondert vijftig getrokken bussen heb ik bestelt, een comp[agn]ie Scherpschutters zal bij de Zwolse brigade gevoegd worden, dan is er in ieder stad een, het jongen Queisen¹² zal te Zwol die comp[agn]ie oprigten.

Stel voorvast, dat eer[s]tdaags lantdag moet zijn, wil hopen, dat men besluiten zal den uitvoer van eenige producten na Gelderland te verbieden, in navolging onder tekene mij met alle hoogagting
Zwol d'21 Aug. 1787. T T

Aantekeningen:
enkel, kant 1 en 2 beschreven.

- 1 . Ridder de Ternant (? - ?), uit Frankrijk. Hij vluchtte in september 1787 uit Overijssel naar Holland, waar hij het bevel van de Hollandse troepen kreeg opgedragen.
- 2 . Niet nader getraceerd.
- 3 . Het is niet duidelijk welke Van Reede hier bedoeld wordt.
- 4 . Niet nader getraceerd.
- 5 . Mogelijk Warner de Jonge (1756-1836). Drents patriot (Elias, *Volksrepresentanten en wetgevers*, 133).
- 6 . Vos (? - ?). Magistraat te Elburg (Weststrate, *Gelderland in den patriottentijd*, 194).
- 7 . Niet nader getraceerd.
- 8 . Waarschijnlijk identiek aan Van Linden.
- 9 . Niet nader getraceerd.
- 10 . Mogelijk Focco Willem Stennekes (1749-1808), zoon van Geertruida Versmit. Magistraat te Kampen, in 1776 afgevaardigde in de Staten (Van Doorninck, *Geslachtkundige aantekeningen [...]*, 651).
- 11 . Niet nader getraceerd.
- 12 . Philip Hendrik Queisen.

32. Brief van 29 augustus 1787

Hoogh Wel Geboren Gestrenge Heer

Heden is de verantwoording van het ontvangene per schip aan de Heer Van Stap[hors]t gezonden, het is zo goed als gepasseert, hetgeen blijkt uit een bijgevoegde memorie van hetgeen nog betaalt moet worden, dus voor deze maandt ten spoedigsten de wissels verzoeken te willen verzenden om ons niet in verlegentheid te brengen, het is best dat die gezonden worden of aan de Heer Lindenhof of aan Vos, van hier weet ik geen nieuws ondertekene mij met alle hoogagting
Zwol d'29 Aug 1787 T T
R N

Aantekeningen:
enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

33. Brief zonder datum

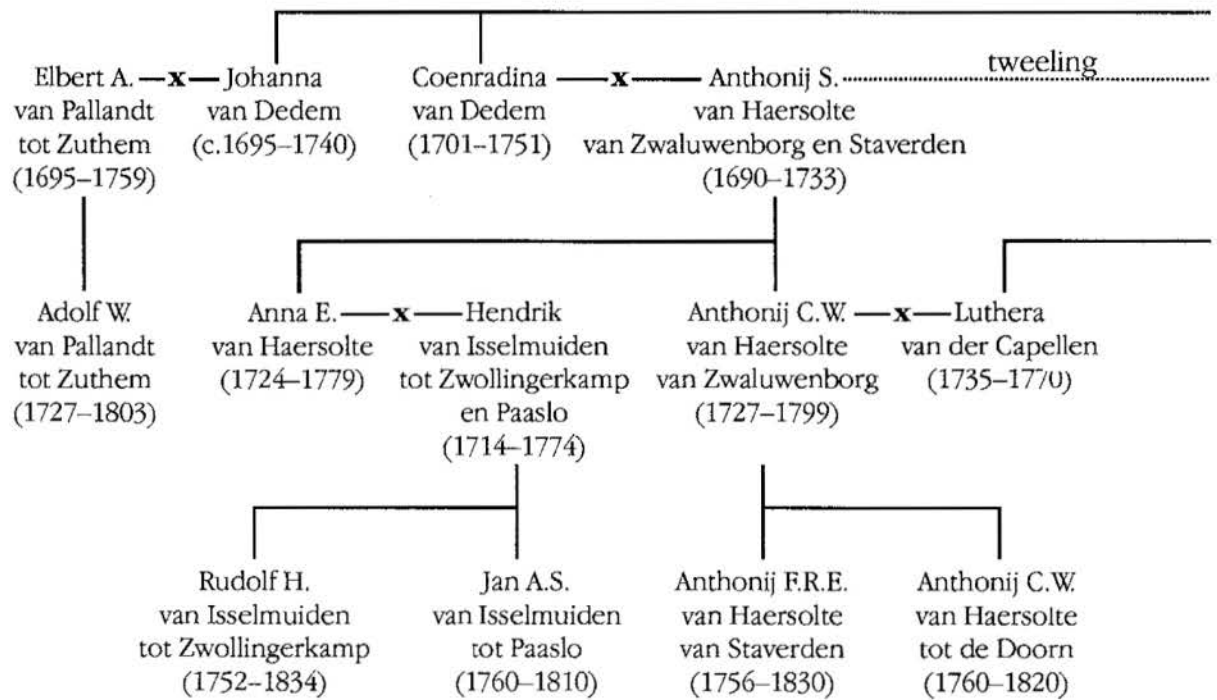
Met aandoeninge heb ik U omstandigheden gehoord, voor raadt geef ik, en zulks

moet ten spoedigsten geschieden vermits in de volgende week drie Provi[nci]en vergaderen namentlijk Groningen Overijssel en Friesl[and]. bij circulaire missive kennisse geven van het geweldt haar aangedaan versoeckende om hulp, hetzelfde adres moet ook geschieden aan alle de burgersocieteiten en corpsen deze raadt is ook van vrinden in Hollant gevolgt zorg voor U leven

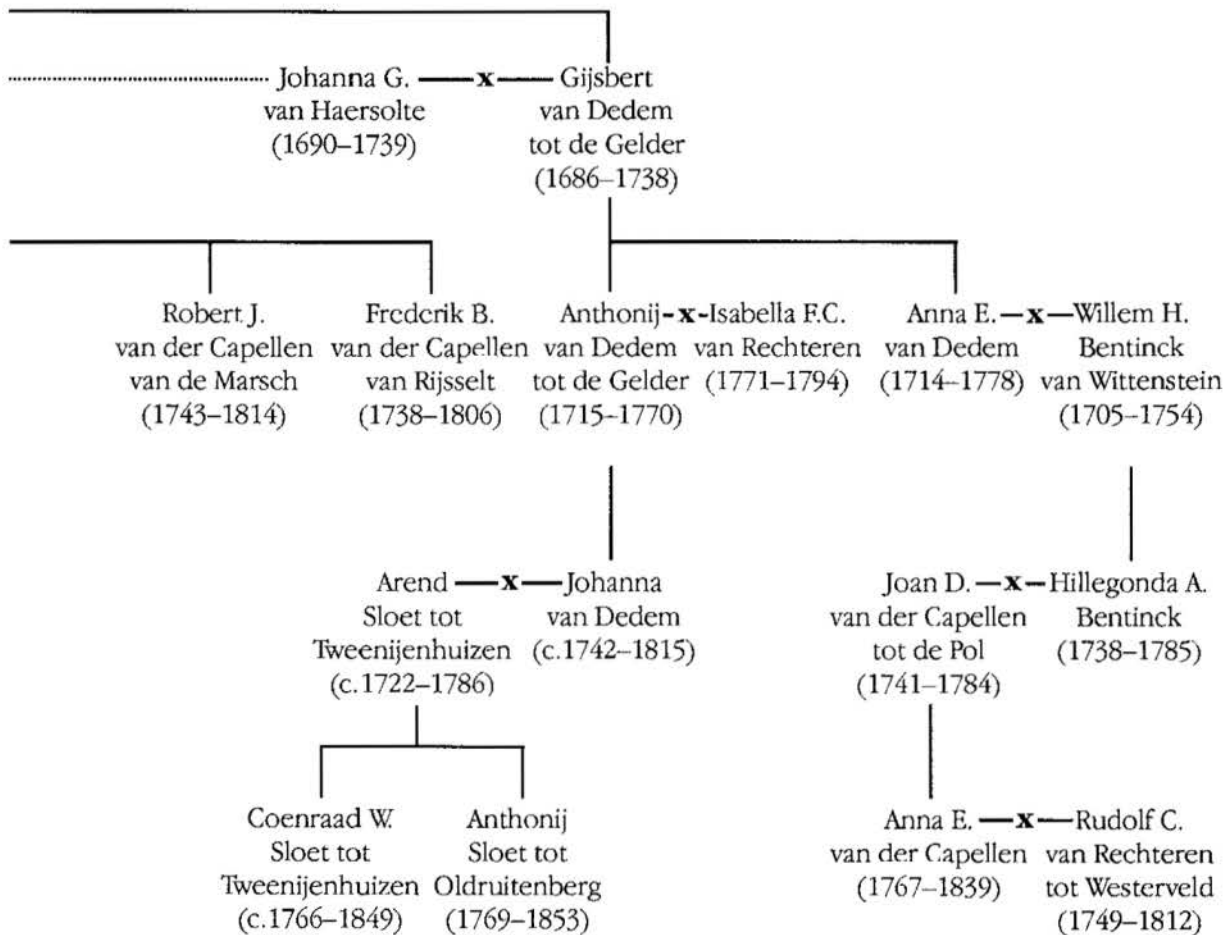
Aantekeningen:

enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

Familie-overzicht

In het overzicht zijn alleen personen opgenomen die in de brieven zijn vermeld of die de relatie verduidelijken.

Literatuur

- Aa, A.J. van der, *Biografisch woordenboek der Nederlanden, bevattende levensbeschrijvingen enz.* Voortgezet door K.J.R. van Harderwijk en G.D.J. Schotel, Haarlem 1852-1878, 21 dln.
- Aalbers, J., 'Willem Anne van Spaen', in: *De bloem der natie. Adel en patriciaat in de Noordelijke Nederlanden*, Meppel 1987, 104-128.
- Bergsma, W. e.a. (red.), *For uuz lân, wyv en bern*, Leeuwarden 1987.
- Doorninck, I.J. van, *Geslachtkundige aantekeningen ten aanzien van de gecommiteerden ten Landdage van Overijssel zedert 1610-1794, met eenige berigten omtrent de voormalige havezaten in dat gewest*, Deventer 1871.
- Dijk, E.A. van, e.a. (red.), *De wekker van de Nederlandse natie. Joan Derk van der Capellen 1741-1784*, Zwolle 1994.
- Elias, A.M., Schölvink, P.C.M., medewerking Boels, H., *Volksrepresentanten en wetgevers. De politieke elite in de Bataafs-Franse tijd 1796-1810*, Amsterdam 1991.
- Gabriëls, A.J.C.M., *De heren als dienaren en de dienaar als heer. Het stadhoudelijk stelsel in de tweede helft van de achttiende eeuw*, 's-Gravenhage 1990.
- Geesink, J., 'Mr. Gerrit Willem van Marle', in: *Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch regt en geschiedenis, verslagen en mededeelingen*, 68 (1953), 161-165.
- Gevers, A.J. en Mensema, A.J., *De havezaten in Salland en hun bewoners*, Alphen aan de Rijn 1983.
- Geyl, P., *De Patriottenbeweging 1780-1787*, Amsterdam MCMXLVII (1947).
- Grijzenhout, F., *Feesten voor het Vaderland*, Zwolle 1989.
- Grijzenhout, F. e.a. (red.), *Voor Vaderland en Vryheid. De revolutie van de patriotten*, Amsterdam 1987.
- Gou, L. de, *Dagboek van een patriot. Journaal van Willem Hendrik Teding van Berkhout*, 's-Gravenhage 1982.
- Hartong, G.T., *Scripta Transisalana. Overijssel in Proza en Poëzie gelegenheids-gedichten tot 1900*, Borne 1983.
- Jong, M. de, *Joan Derk van der Capellen. Staatkundig levensbeeld uit den wordingstijd van de moderne democratie in Nederland*, Groningen / Den Haag 1921.
- Kronenberg, H. en Roëll, H.H., 'Deventer geslachten. Bijdrage tot de genealogie Jordens', in: *Nederlandse Leeuw* 1929, k.154-k.155.
- Kronenberg, H., 'Het kasboek van Mr. Arnold Jacob Weerts'. *Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch regt en geschiedenis, verslagen en mededeelingen*, 47 (1930), 11-17.
- Mecking, G.J., 'Mr. Gerhard Dumbar, een verlicht historicus?'. in: *Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch regt en geschiedenis, verslagen en mededeelingen*, 100 (1985), 167-193.
- Mensema, A.J., e.a., *Inventaris van het huisarchief Almelo 1236-1917 (1933)*, Zwolle 1993.
- NA: *Nederland's Adelsboek*, 's-Gravenhage, 1903 tot heden.
- Niemeijer, H.E., 'Een klein nest vol vrijheids-schreeuwers. Hattermer patriotten in de bres voor stad en vaderland (1783-1787)', in: *Herman Willem Daendels (1762-1818). 'Een gulhartig Geldersman, even zo vif als buspoeder'*, Kampen 1989.
- NNBW: *Nieuw Nederlands biografisch woordenboek*. Molhuysen, P.C. en Blok, P.J. (red.), Leiden 1911-1937, 10 dln.

- Pot, C.W. van der, 'De twee Dumbar's 1680-1744, 1743-1802', in: *Overijsselse portretten*, Zwolle 1958, 123-142.
- Rosendaal, J., 'La liberté est une garce! Les Bataves à Paris (1787-1795)', in: *Remous révolutionnaires: République Batave, Armée Française*, Amsterdam 1996.
- Schutte, O., *Repetitortium der buitenlandse vertegenwoordigers, residerende in Nederland 1584-1810*, 's-Gravenhage 1983.
- Singelenberg, P., *De rol van Robert Jasper van der Capellen van de Marsch en de politieke situatie in Gelderland tijdens de Patriottentijd*, niet gepubliceerde doctoraalscriptie, Utrecht 1996.
- Streng, J.C., niet gepubliceerde genealogische gegevens van de bestuurders van Zwolle.
- Streng, J.C., 'Stemme in Staat'. *De bestuurlijke elite in de stadsrepubliek Zwolle 1579-1795*, Hilversum 1997.
- Streng, J.C., 'Le métier du noble', de uitgave van het artikel wordt in 1998 verwacht.
- Veer, P. van 't, *Daendels maarschalk van Holland*, Zeist 1963.
- Vos van Steenwijk, A.N. de, *Het geslacht De Vos van Steenwijk in het licht van de geschiedenis van de drentse adel*, Assen 1976.
- Vos van Steenwijk, A.N. de, 'Een Overijsselse patriot', in: *Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch regt en geschiedenis, verslagen en mededeelingen*, 86 (1971), 35-71.
- Wit, C.H.E. de, *De Nederlandse revolutie van de achttiende eeuw 1780-1787, oligarchie en proletariaat*, Oirsbeek 1974.
- Weststrate, H.A., *Gelderland in den patriottentijd*, Arnhem / Utrecht 1903.

Index

De nummers verwijzen naar brieven, de cursief weergegeven nummers verwijzen naar pagina's.

- Almelo 5
 Altena, Hector Livius van 20
 Amsterdam 2, 4, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 21, 25, 27, 30, 7
 Amsterdamse Singel 19
 Antwerpen 4, 24
 Arnhem 8, 12
 Aylva, Ernst Frans van 19
 ---, Hans Willem van 19
 Baarderadeel 19
 Balk 21
 Batavia 12
 Bellevue 12
 Bentinck, Hillegonda Anna (Mevrou) 2, 45
 --- van Wittenstein, Willem Hendrik 45
 Berlijn 16
 Bethlehemse kerk 8
 Beyma, van 5
 Bildt, het 19
 Bloemendalstraat 2, 7
 Blok, Antoni 14
 ---, Bernardus 5, 7, 14, 15, 19, 20, 21
 ---, NN (broer van) 14, 15
 ---, Roelof 14
 Bomble 27
 Bosch, Reyer van den 24
 Brest 9
 Brinckgreve 11
 Broeke, Ten 23
 Brunswijk, hertog van 27
 Brussel 20, 27
 Daendels, Herman Willem 12, 22, 31
 Dedem, Anna Elisabeth van 45
 --- tot de Gelder, Anthonij van 45
 --- tot de Gelder, Gijsbert van 45
 ---, Johanna van 45
 ---, Johanna Christina van 7, 44
 ---, Coenradina van 44
 Dekker 31
 Delft 16
 Denemarken 27
 Den Haag (S Hage) 1, 3, 16, 20, 24, 25, 26, 41
 Deventer 1, 5, 8, 9, 10, 11, 18, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 28, 7
 Dikninge 5
 Doggersbank 7
 Doorspijk (Doorspieck) 12
 Drente 5, 16, 20
 Dumbbar, Gerard Jr. 5, 18
 Dumpel, Nicolaas 7
 Elburg 10, 12, 13, 20, 21, 26, 30, 31
 Emmerik 24
 Epe 9
 Ermelo 9
 Essen, Jan van 13, 23
 Ferwerderadeel 20
 Franeker 19
 Frankrijk 1, 6, 9, 21, 31, 8
 Frederik, prins 7
 Friesland (Friesen) 6, 7, 8, 12, 13, 16, 18, 19, 20, 33
 Fynje, Wybo 24
 Garnalenmarkt 19
 Gelderland 1, 3, 5, 11, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 31
 Gelderman, Arnoldus 4
 Görtz, Graaf Von 19
 Groningen 7, 8, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 23, 31, 33
 Haersolte, Anna Elisabeth van 44
 --- van Staverden, Anthonij Frederik Robert Evert van 9, 20, 44
 --- tot de Doorn, Anthonij Coenraad Willem van 6, 9, 23, 24, 26, 7, 8, 44
 --- van Zwaluwenborg, Anthonij Coenraad Willem van 44
 --- van Zwaluwenborg en Staverden, Anthonij Swier van 44
 ---, Johanna Gerharda van 45
 Harderwijk 9
 Hattem 12, 13, 16, 17, 18, 19, 27, 31, 8
 Hazebrock 16
 Heeckeren van Brantsenburg, Derk Jan van 7
 Heijden Hompesch tot Ootmarsum, Sigismund Vincent Gustaaf Lode-wijk van (dorst van Salland) 25, 27

- Heldewier 24
Hemert tot Dingshof, Wolf Floris van 5, 25, 26
Hengeveld Willemsz., G. 12
Herbaijum 20
Hogenhof 5
Holland 1, 3, 4, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 24, 25, 27, 29, 31, 33
Hoop Gijsbrz., Cornelis van der 27
Hoorn 5, 14, 15
IJssel 15, 17, 31
IJsselmuiden 7, 8
Isselmuiden tot Zwollingerkamp en Paaslo, Hendrik van 44
--- tot Paaslo, Jan Anthonij Swier van 26, 28, 44
--- tot Zwollingerkamp, Rudolf Hendrik van 28, 44
Jong, Warner de 31
Jordens, Coenraad Alexander 25, 26
---, Gerrit David 5, 25, 26
Jozef II (keizerlijke Majesteit) 4
Kampen 3, 5, 6, 9, 10, 12, 18, 25, 26, 27, 29, 30, 31
Capellen, (Betje) Anna Elisabeth van der 2
--- van Rijsselt, Frederik Benjamin van der 21, 24, 7, 45
--- van Boedelhof, Dam en Marlhusen, Frederik Robert Evert 7
---, Jacob Frederik Derk van der 19
--- tot de Pol, Joan Derk van der 1, 2, 5, 19, 24, 26, 7, 45
---, Luthera van der 44
--- van de Marsch, Robert Jasper 2, 12, 19, 20, 21, 7, 8, 45
Katerveer 31
Cau, Iman 11
---, Jan Jacob 11
Kleef 12
Knijff, Horatius Allard Hiddeman van 20
Coop à Groen, J.M. 14
Cramer, Adolph Hendrik 21, 22
---, Petrus 21
Leeuwarden 6, 14, 15
Leiden 1, 24, 31
Lemsterland 20
Lier 24
Lijcklama à Nijeholt, Jacob Egbert 20
Lijnden 31
Linden, Van 27, 31
Lindenhof, Philippus 2, 12, 14, 15, 24, 25, 32
Londen 27
Lynden d'Aspremont, Anna Margaretha van 19, 7
---, Derk Wolter van 27
--- tot Oldenaller, Geertruid 5
--- tot Oldenaller, N.N. 7
Marle, Gerrit Willem van 12, 13, 17, 19, 21, 22, 25
Meppel 14, 15
Munchausen tot Oldemolen, Johan Christoffer Willem Unico van 26
Nieuwendijk 7
Nijmegen 28
Nozeman 31
Oldebroek 31
Oldeferd (Oldephert) 20
Omer, Saint 5, 20
Ommelanden 20
Ommen 3
Oostergo 20
Overijssel 5, 11, 12, 16, 19, 22, 23, 31, 33, 7
Pallandt tot Zuthem, Adolf Warner van 2, 7, 8, 44
--- tot Zuthem, Elbert Anthonij 7, 44
--- tot Glinthuis, Gijsbert Jan van 8
Parijs 5, 16, 8
Pruisen 7
Queisen, Philip Hendrik 7, 31
Ravestein, Hendrik Willem 4
Rechteren, huis 25
Rechteren, Isabella Frederica Charlotta van 45
--- tot Westerveld, Rudolf Christiaan van 2, 26, 45
Rhede, Van 31
Rheden 9
Rogge, Adelgonda 7
Roller, De 13, 21, 23, 24, 25, 27
Rouse, Lucas Gijsbert 3, 4
Salland 3, 13, 25, 27, 8
Sandberg, Rudolf 4
Sassenstraat 2
Schelde 4
Schimmelpenning, Gerrit Jan 10
---, Rutger Jan 10, 24
Sloet tot Oldruitenberg, Anthonij 13, 45
--- tot Tweenijenhuisen, Arend 13, 45
--- tot Tweenijenhuisen, Coenraad Willem 13, 45

- tot Lindenhorst en Marxveld, Reint Wolter 13, 26
- tot Westerholt, Robert Adolf Borchard Jan 5
- Sloten 20
- Sneek 20
- Sonsbeeck, Rudolf van 4
- Stabrink 31
- Spaen [een van de drie onderstaanden] 13, 21
- van Voorstonden, Gerrit Carel 12
- van Biljoen, Johan Frederik Willem 12
- van Hardenstein, Willem Anne 12
- Stad en lande 16
- Staphorst, Jacob van 25, 31, 32
- , Nicolaas van 25
- Steenwijk 3, 5
- Stennekes, Focco Willem 31
- Stuurbrink 31
- Surmont, W. 12, 13
- Ternant, ridder de 31
- Thomassen à Thuessink, David 4, 12, 28
- Tietjerk 20
- Twente 3, 25, 31
- Utrecht 5, 6, 7, 8, 11, 28, 30
- Valcknaer 5
- Vatebender, Geert Carel Coenraad 27, 31
- Velde, Sara Jacoba van der 7
- Veluwe 1, 9
- Vérac, Charles-Olivier de Saint-George marquis 19
- Verenigde Republiek 19, 7, 8
- Versmit, Geertruida 31
- Vliert, de dochters van Van 12
- Vollenhove 13
- Vos 26, 31, 32
- Vos van Steenwijk tot Hogenhof, Godard Willem de 16, 26
- tot Nijerwal, Jan Arend de 5, 16
- tot Nijerwal, Carel de 5, 16, 26, 28
- tot Oldenhof, Reint Hendrik de 16
- Vreede, Pieter 24
- Weerts, Arnold Jacob 11
- Wenen 27
- Westdongeradeel 20
- Westergo 20
- West-Friesland 5
- Weststellingwerf 20
- Wijk, de 14, 15
- Wildrik, Berent 27
- Willem V (Hoogheid, Zijne Hoogheid, Prins Generaal, Stadhouder) 1, 3, 8, 12, 19, 20, 25, 26, 27, 28, 31
- Windesheim 7
- Woerden 11, 24, 31, 8
- Wouden 20
- Wyck, Frederik Jan Theodorus van der 13, 27
- , Joan Derk van der 2, 12, 13
- , Nicolaas van der 13, 27
- Zebinde, Jan Christiaan 7
- Zeeland 1, 6, 8, 11, 13
- Zevenwouden 20
- Zuidelijke Nederlanden, de 4
- Zuthem (Zuitheim) 1, 10, 7, 8
- Zutphen 6, 21, 23, 25, 27, 8
- Zwaan, logement de 7
- Zwolle 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 7, 8

Eerder is in deze serie verschenen:

1	DIERBARE LAURA Brieven van Rudolf Sandberg 1823 - 1830 ————— 1997	25.—
---	--	------

2	HOOGH WEL GEBOREN HEER EN NEEF Brieven van de patriot Adolf Warner van Pallandt tot Zuthem 1782 - 1787 ————— 1998	12.—
---	--	------

verwacht:

3	NAAR PARIJS Een reisverslag van enige Zwolse heren naar de Franse hoofdstad in 1777 ————— 1998	
---	---	--

O V E R I J S S E L S E H A N D S C H R I F T E N

Te bestellen bij J.C. Streng, Woesterweg 5, 8162 RW EPE, of door overmaking van het bedrag op
gironummer 1451216 onder vermelding van O. H. gevolgd door het nummer.